

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА СТРАТЕГІЧНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

 Ніна РЖЕВСЬКА

« 07 » / 06 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

Тема: «АФРИКАНСЬКИЙ ВЕКТОР У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ»

Виконавець: здобувач вищої освіти 4 курсу, 408 групи, Волинцев Олексій Дмитрович

Керівник: старший викладач кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій,
PhD, Мендрін Олексій Вікторович

Нормоконтролер:

Олексій МЕНДРІН

КИЇВ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 РОЛЬ АФРИКИ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНА ДИНАМІКА	7
1.1. Початок розбудови відносин між Україною та африканськими державами	7
1.2. Зміни в україно-африканських відносинах після анексії Криму та початку війни на Донбасі.....	12
РОЗДІЛ 2 ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА АФРИКАНСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	16
2.1. Безпековий та політичний напрям у розвитку зовнішньополітичних відносин	16
2.2. Розвиток економічних відносин	25
2.3. Вибудовування культурних зв'язків	31
РОЗДІЛ 3 ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В АФРИЦІ.....	36
3.1. Динаміка напрямів активності на африканському напрямі зовнішньої політики України після повномасштабного вторгнення.....	36
3.2. Загрози та можливості українсько-африканських взаємин	44
3.3. Прогнози подальшого розвитку африканського напрямку у зовнішній політиці України	48
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ.....	65

ВСТУП

Актуальність дослідження. Африка на сьогоднішній день є континентом який став справжнім полем для битви зовнішнього впливу між різними акторами міжнародних відносин. Це в свою чергу пов'язана з шаленим ростом торгівельно-економічних можливостей, ростом населення а також володінням величезними природними ресурсами у вигляді корисних копалин. Для України, з моменту здобуття незалежності та до сучасного стану, Африка завжди була регіоном який представляв найменшу кількість національних інтересів в дипломатичному та політичному планах. Зокрема африканський вектор у зовнішній політиці України відігравав таку слабку роль по багатьом внутрішнім та зовнішнім причинам. Дані причини «коливалися», та були досить «диспропорційними» в різні періоди з моменту становлення України як незалежної держави. З початком повномасштабного вторгнення, напрям зовнішньої політики який стабільно знаходився на третьому плані почав все більш зацікавлювати Україну.

Зокрема важливо виокремити наступні чинники впливу на зміну пріоритетів:

По-перше, початок повномасштабного вторгнення зумовив пошук нових стратегічних партнерів в сфері безпеки. Це в першу чергу пов'язано з фактором величезного інформаційного, та в загалом пропагандистського впливу РФ на континенті. Зокрема російський вплив в сфері пропаганди охопив величезну кількість африканських країн, що ставить під загрозу переходу на сторону країни агресора великих впливових регіональних акторів на африканській периферії. Тому на сьогоднішній день чинник спростування російської пропаганди та протидії інформаційному впливу є одним з самих головних у формуванні інтересів України в Африці на сучасному етапі.

По-друге, це залучення політичної підтримки. Перед повномасштабним вторгненням африканський вектор у зовнішній політиці України займав суто інтереси

економічного бачення, це в свою чергу негативно вплинуло на розвиток дипломатичних та політичних відносин. Так після початку повномасштабного вторгнення виявилась «неприємна правда». Зокрема голосування в Генеральній Асамблеї ООН чудово проявили байдужість країн Африки до початку війни. Тому розвиток відносин з більшістю країн почався з «чистого листа», задля покращення двосторонньої співпраці та інформування країн щодо повномасштабної війни яку розпочала Російська Федерація.

По-третє, розширення торгівельно-економічної співпраці. Зокрема даний чинник, який фактично є фундаментом, та стовбуром побудови відносин України з країнами Африки з моменту здобуття незалежності та по сьогодні є доволі важливим напрямом у розбудові відносин. Так, втрата ринків збуту своєї продукції призвела до пошуку нових партерів в новому регіоні. Зокрема Українська агропродукція рятує від голоду значну кількість населення Африки. Що також є важливо для розбудови більш якісних торговельно-економічних та гуманітарних зв'язків у сучасному розвитку двосторонніх співпраць між Україною та країнами Африки.

Саме тому, дані пріоритети та чинники у зовнішній політиці України щодо африканського континенту зіграли значну роль у сучасній зміні ставлення до африканського континенту.

Наукова новизна полягає в першу чергу в тому, що дослідження тематики зовнішньої політики України в бік Африки через класичні підходи. Дана кваліфікаційна робота спрямована на поступове входження та періодизацію, побудову та становлення відносин з країнами африканського континенту. Поєднуючи об'єктивне бачення успіхів та провалів на цьому напрямку з моменту здобуття незалежності та по сьогоднішній день. Тому з наукової точки зору, дана робота є актуальною в розуміння та значенні африканського континенту у зовнішній політиці України після повномасштабного вторгнення. Так як сучасні виклики з якими стикається Україна під час війни, потребує більш гнучкого підходу до становлення та розвитку двосторонньої співпраці з країнами Африки, які в найближчому майбутньому можуть принести користь у отриманні політичної та дипломатичної підтримки яка вкрай необхідна сучасній Україні.

Об'єктом виступає зовнішня політика України скерована на Африканський континент.

Предметом є відносини України з країнами Африки в напрямках економічного, політичного та безпекового співробітництва .

Метою кваліфікаційної роботи є визначення значення африканського напрямку в зовнішній політиці України від початку побудови відносин та до сучасності.

Відповідно до мети, були визначені наступні **завдання**:

- розглянути еволюцію та історичні особливості побудови дипломатичних відносин між Україною та країнами Африки;
- визначити головні засади початку розбудови відносин в період з початку становлення дипломатичних відносин до початку анексії Криму та війни на Донбасі та до повномасштабного вторгнення;
- дослідити зміну пріоритетів у зовнішній політиці України щодо африканського континенту після початку повномасштабного вторгнення
- проаналізувати зміни активності та напрямів зовнішньої політики України на Африканському континенті перед, та після початку повномасштабного вторгнення
- визначити сильні та слабкі сторони нової стратегії розвитку зовнішньополітичних відносин України з африканськими країнами;
- проаналізувати сценарій майбутніх шляхів та перспектив розвитку відносин України з країнами Африки.

В процесі підготовки кваліфікаційної роботи, залучались як загальнонаукові, так і спеціальні **методи** дослідження серед яких можна окремо зазначити наступні:

- контент-аналіз – було детально проаналізовано та порівняно зміни в активності на африканському напрямку зовнішньої політики України перед початком повномасштабного вторгнення, та після. Аналіз відбувався згідно даних Міністерства Закордонних Справ України;
- SWOT-аналіз – було детально проаналізовано сучасну політику «українсько-африканського ренесансу» яка полягає в більш активному та

взаємовигідному розвитку двосторонньої співпраці України з державами Африки. Де було визначено сильні та слабкі сторони, а також можливості та загрози;

– сценарний – аналіз – було проведено аналіз перспектив розвитку в трьох напрямках можливих сценаріїв подальшого розвитку африканського напрямку у зовнішній політиці України в майбутньому . Було використано базовий, оптимістичний та песимістичний сценарії.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи включала представлення окремих результатів на Всеукраїнській науковій конференції «Дипломатія в міжнародних відносинах: сучасні виклики та перспективи» (м. Київ 2024 рік) [6] , а також на XXIV Міжнародній науковій конференції здобувачів вищої освіти «ПОЛІТ. Сучасні проблеми науки» (м. Київ 2024 рік) [7].

Структурно робота складається зі вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

РОЛЬ АФРИКИ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНА ДИНАМІКА

1.1. Початок розбудови відносин між Україною та африканськими державами

На момент розвалу радянського союзу, закінчення холодної війни та проголошення незалежності України у 1991 році, почалася нова ера міждержавних відносин, яка в свою чергу заснувала фундамент для майбутніх міжнародних відносин для України. Одним з найважчих викликів стало побудова відносин з країнами Африки. Це в першу чергу пов'язане з тим, що після розвалу СРСР Росії «відійшли» усі минулі радянські посольства та консульства на африканському континенті. Це зумовило Україну, фактично будувати відносини з чистого нуля [6, с. 39-40].

Так першою країною яка визнала незалежність України на африканському континенті стала Республіка Сьєрра-Леоне, невелика країна у західній Африці, цю подію можна вважати першим «каменем» у побудові фундаменту дипломатичних відносин з державами Африканського континенту. Під кінець 1992 року незалежність України визнали більшість держав Африки, що в свою чергу також в перші роки незалежності України стало ознакою того що Африканські держави визнають існування України як держави [25].

Але дійсно історичною подією для початку розбудову відносин стало відкриття першого посольства на континенті в Єгипті у 1993 році. Відкриття посольства в Єгипті мало важливе стратегічне та торговельне значення для України, так як Єгипет володіє Суецьким каналом, який скорочує морський шлях а також поєднує Середземне море з Червоним морем, яке в свою чергу поєднується з Індійським океаном а також західною частиною Тихого Океану. Що в свою чергу дозволило Україні відкрити нові торговельні шляхи, а також започаткувати побудову встановлення прямих дипломатичних відносин

з першими країнами Африки. В загалом перші кроки України на африканському континенті розпочалися з північної Африки, що зумовлюється географічною близькістю з Україною. Винятком та також доволі особливим кроком стало відкриття дипломатичного представництва в Південно-Африканській Республіці у 1995 році, так як ПАР є важливим актором в регіоні південної Африки а також першим економічним гігантом на континентальній периферії, що також стало проявом того що Україна готова співпрацювати злюбими країнами Африки не дивлячись на їхнє далеке географічне розташування задля покращення своїх торгівельних можливостей [25; 27].

В загалом ранній період дев'яностих послужив розбудові першої стадії відносин з країнами Африки. Але на той момент, розвиток був максимально слабким, та носив в собі чисто торгівельний характер, який також в ранні дев'яності розвивався доволі слабкими кроками. На слабкий розвиток впливало величезна кількість різноманітних як зовнішніх так і внутрішніх факторів. Найбільш очевидним фактором стали внутрішні проблеми в самій Україні, так як після розвалу Радянського Союзу, Україна пристала перед серйозними внутрішніми викликами як наприклад розбудова державності. Так країна відходила від радянської спадщини, займаючись проблемою роззброєння, відмови від ядерної зброї а також інших видів зброї, що в свою чергу уповільнювала встановлення дипломатичних відносин з країнами Африки.

Роки правління Леоніда Кучми можна охарактеризувати як другу фазу розвитку відносин між Україною та країнами Африки. Під час другої фази активно нарощувались торгівельні відносини а також відкриття нових посольств в державах Африки. Так у 1996 році було відкрито посольство в Тунісі, у 1999 році у Лівії, Алжирі, та Нігерії. В період з 2000 по 2005 рік були відкриті посольства в Кенії, Анголі та Ефіопії [25].

Відкриття нових посольств в цей період посилювало Українську присутність в країнах північної Африки тим самим повністю покривши її. Покриття північної частини Африканського континенту послугувало збільшенню торгівельної взаємодії з країнами існування в цьому регіоні. Але не дивлячись що Україна збільшила свій товарообіг з країнами північної Африки, що послугувало позитивним економічним чинникам для

України та її торговельним партнерам на даній периферії, в цій ситуації є «друга сторона медалі» у подальшому розвитку двосторонніх відносин з країнами Африки. Яка полягає в диспропорційному розвитку відносин з іншими регіонами країн континенту.

Не дивлячись на те, що в ті часи були відкриті посольства в державах які мали стратегічне важливе розташування в своєму регіоні як в Нігерії яка є важливим економічним актором у західній Африці та Ефіопії, яка так само відіграє стратегічну роль на периферії Африканського Рогу. Вся увага тодішньої Українською зовнішньої політики на Африканському континенті була привернена на логістичну близькість. Що зумовлювало більш зручну та економічно вигідну співпрацю. «Масла у вогонь» в цей період побудову відносин також підливало неконтрольований потік зброї в Африканські країни зі стороною України. Так Україну звинувачував тогочасний уряд Анголи та ООН за продаж зброї повстанському антиурядовому руху (УНІТА), що призвело до ускладнення двосторонньої співпраці між країнами, та введенням ембарго на чолі з Сполученими Штатами Америки на поставки зброї в Анголу. В свою чергу Україна повністю заперечувала свою причетність до фінансування антиурядових груп. Цю політичну кризу фактично можна вважати першою на Африканському континенті за участю України, якою користується РФ на сучасному стані, зазначаючи в своїй пропаганді що Україна є небезпечним партнером який може озброювати різноманітні антиурядові організації, які присутні майже в кожній країні Африки [25].

Даний період можна характеризувати як і поштовхом у розвитку відносин, так і стагнацією. Так як Україна відкрила нові посольства та наростила експорт своєї агропродукції та іншої сировини, так і «заморозила» розвиток співпраці з іншими країнами регіону, сконцентрувавши свої дипломатичні та економічні можливості на північній периферії континенту.

Період з 2005 по 2013 рік можна вважати доволі стагнаційним. Так як двосторонні відносини розвивалися повільно та без критичних «переломів». За цей період Україна розширила свої дипломатичні місії Кот-д'Івуарі у 2009 році та в Сенегалі у 2012 році, що зумовлювалось зростанням попиту на агропродукцію в регіоні західної Африки. Так,

Сенегал ще по іншому називають «воротами в Африку», які відкривають можливості для торгівлі в регіоні західної та Субсахарської Африки. Ще одним відкриттям посольства відбулося в Габоні у 2007 році, яке через внутрішньополітичні проблеми в державі було зачинено у 2012 та перенесено до Сенегалу. Таж сама доля спіткала Українське посольство в Гвінеї, яке було зачинено через військовий переворот в країні. Ще одним, доволі серйозним викликом для україно-африканських відносин стала всесвітня економічна криза у 2008-2009 роках, яка поставила під загрозу закриття посольств в країнах Африки через дефіцит у бюджеті України, та відсутності практичної значимості у двосторонніх відносинах. Але програму закриття посольств, зокрема в Анголі було заморожено через збільшення частки експорту зернової продукції в країну [25; 34].

Ще одним доволі значущим фактором у розбудові відносин України з країнами Африки можна вважати миротворчі операції на континенті. Африканський континент сумнозвісний всьому світу через нескінченні міжнаціональні, міжетнічні та ідеологічні конфлікти в яких потопають країни Африки після остаточної деколонізації країн Заходу.

Україна відіграла значну роль у стабілізації та вирішенні конфліктів в регіоні. Так наприклад Україна прийняла участь в миротворчій місії ООН (MONUA) в Анголі в період з 1996- по 1999 рік, ця подія є доволі значуща так як це була перша пряма взаємодія України з країнами Африки через найбільшу світову організацію ООН у сфері розбудови регіональної безпеки. Українські миротворці приймали участь у дотриманні умов припиненні вогню між повстанцями та урядом, а також займались розмінуванням території країни. В загалом приймання участі у цій миротворчій операції в громадянській війні в Анголі, яка тривала з 70-х років двадцятого століття, а також вважається найдовшою громадянською війною в історії Африки, позитивно сказалося на іміджі України, а також покращило відносини з тогочасним урядом Анголи, не дивлячись на звинувачення в сторону України через продаж зброї повстанцям [51].

Так само можна сказати про миротворчу операцію UNAMSIL в Сьєрра-Леоне у 1999-2005 роках, яка в своєму роді стала символічною, так як саме ця країна перша на

Африканському континенті визнала незалежність України. Сама миротворча операція стала наймасштабнішою по кількості постійного миротворчого контингенту. Ще одною миротворчою операцією стала операція в Кот-д'Івуарі яка тривала з 2011 аж по 2022 рік, та була відкликана через повномасштабне вторгнення РФ. Причиною відправки миротворчого контингенту послуговував міжрелігійний конфлікт між християнами та мусульманами, який розпочалася через два роки після встановлення дипломатичних відносин. Операція мала неабиякий успіх у розвитку двосторонніх відносин між країнами. Миротворча операція стала каталізатором для створення пропозиції тодішнім урядом Кот-д'Івуара у створення спільної програми добути корисних копалин на території країни. В загалом Україна також приймала участь у спостереженнях в проведеннях миротворчих операцій в конфліктах між Ефіопією та Еритреєю, Малі, Судані та Демократичній Республіці Конго [22; 33; 56].

Можна зазначити що початок розбудови україно-африканських відносин в період з 1991 року по 2014 рік відбувалася доволі диспропорційно, залежавши від внутрішніх проблем в самій Україні, через зовнішній тиск та конкуренцію, але все ж таки за правом можна рахувати що основною перешкодою, яка гальмувала побудову відносин була пасивність в інтересах України щодо цього регіону, так як основним торговельним та дипломатичним союзником на той час була Російська Федерація, яка була основним торговельним партнером України у долі експорту та імпорту товарів, що не давало приводів тогочасній Україні шукати нові як економічні так і політичні зв'язки. Але не дивлячись на це Україна досягла доволі непоганих успіхів у розбудові відносин між країнами Африки, заклавши зовсім новий та історичний фундамент в побудові двосторонніх відносин, поширивши свої дипломатичні місії в десятки країн Африки а також провівши десятки миротворчих операцій на континенті, що в свою чергу стало для України рекордом у кількості проведених миротворчих операцій в одному регіоні порівняно з іншими регіонами світу.

Сам процес побудови відносин мав на меті в першу чергу пошуку комфортних та вигідних ринків збуту різної продукції для України, тобто інтерес був в більшості своїй

торгівельно-економічним. Що змушувало Україну відкривати нові посольства та шукати нових партнерів для експорту у регіоні. Цей процес був доволі повільним, та зумовлений як і акцентом України тільки на Північну Африку через зручне географічне розташування а також відкиданням Африканського регіону на «другий план» в пріоритетах зовнішньої політики України.

1.2. Зміни в україно-африканських відносинах після анексії Криму та початку війни на Донбасі

З початком анексії Криму та гібридної війни росії проти України на Донбасі у 2014 році, українсько-африканські відносини зазнали певних змін, та доволі «очевидної» реакції Африканських країн. Так внутрішні проблеми в Україні, заставили відкинути і так слабо розвинений вектор зовнішньої політики на 10 план та фактично заморозити їх. Але перед тим як говорити про наслідки для розбудови і так крихких відносин, важливо зазначити реакцію Африканських держав на початок російсько-українсько протистояння. Під час голосування на резолюції Генеральної Асамблеї ООН про «Територіальна цілісність України» 27 березня 2014 році, виявилась неприємна правда, та байдужість зі сторони африканських держав. Так 21 держава Африки утримались від голосування на даній резолюції, 5 держав взагалі не взяли участі у голосуванні, 2 держави проголосували проти, і тільки 16 країн Африки проголосували за територіальну цілісність України. Це голосування стало наслідками пасивного розвитку двосторонніх відносин в минулі роки. Проблема полягала в тому що Україна розвивала тільки торговельний вектор у своїх інтересах на африканській периферії, ігноруючи розвиток у сфері культури та публічної дипломатії в загалом. Тому враховуючи і так слабо розвинуті відносини Україна належним чином сильно поступалася росії у своєму дипломатичному впливі на Африканському континенті, яка в свою чергу активно нарощувала свій військовий, торговельний та дипломатичний вплив, наздоганяючи минулих колоніальних країн. Основним ударом стала північна Африка, на яку був

головний акцент відносин в торгівельній сфері до 2014 року, так Єгипет та Алжир утрималися від голосування, а Марокко взагалі не взяла участь в даному процесі. Недооцінка перспектив у даному регіоні зіграло «злий жарт» для подальшого розвитку двосторонніх відносин в майбутньому. Якщо казати про загальне відношення Африканських держав щодо України як незалежної країни, то більшість держав сприймали конфлікт більш в глобальному масштабі, а не локальному. Тобто більшість африканських держав розглядали на їх думку цю «кризу» як протистояння Заходу та росії. А не як протистояння незалежної держави з країною агресором яка порушила міжнародне право порушуючи територіальну цілісність іншої країни [49, 13, с. 275-277].

З моменту приходу президента Володимира Зеленського у 2019 році, відбулися невеликі позитивні зрухи у напрямку розвитку африканського вектора в зовнішньої політиці України. Але найбільша проблема полягала у продовженні надмірного акцентування на країни Північної Африки, повторюючи помилки минулих років. А також акцентування більшості уваги так само на економічну співпрацю не дивлячись на те що російсько-українська війна яка почалася в 2014 році все ще продовжувалась, та потребувала більш інтенсивного пошуку дипломатичних та економічних партнерів за кордоном, в тому числі і в Африці, задля залучення ще більшої політичної підтримки на світовій арені. Так Україна активно в ті часи приймала участь в Міжнародній Організації Франкофонії (МОФ), в які входять в більшості своїй минулі країни-колонії Франції по всьому світі, зокрема і в Африці. Організація має глобальне значення у розвитку стабільності та демократії у світі, тим самим є важливою для цивілізованих демократій на світовій арені. Мета України як спостерігача в даній організації полягає у залученні більшій дипломатичній підтримки зі сторони країн-членів МОФ на Африканській периферії задля протидії РФ. Але намагання України як спостерігача у Міжнародній Організації Франкофонії досягти успіхів у сфері вирішення конфлікту на Донбасі засобом політичної підтримки фактично не вдалося, зокрема через дружні відносини деяких країн членів з РФ. Так наприклад росія ще до повномасштабного вторгнення активно розвивала свої військово-політичні відносини з країнами членами

Франкофонії такими як Малі та ЦАР. Росія впливає на уряди цих країн за допомогою своїх «ПВК» та пропаганди, створюючи «антизахідну» картину для африканського населення, посиляючись на колоніальне минуле та загрозу зі сторони минулих колоніальних країн. Росія таким чином веде свої проксі війни з Францією одною з півзасновницею МОФ в її минулих колоніях як зазначалось раніше в ЦАР та Малі, тим самим погіршуючи стабільність на континенті та послаблює країни Заходу, що також не дає Україні яка є союзницею країн Заходу відкрито увійти на континент через регіональні та міжнародні організації [23].

У 2021 році, президентом України Володимиром Зеленським було затверджено «стратегії зовнішньої політики України», в якій було згадано важливість розбудови відносин з країнами Африки, що також стало історичним моментом у створенні нової фази відношення України до Африканського регіону, так як це був перший документ де згадувалась стратегічна важливість Африки для стратегічних інтересів України. Так в цій стратегії зазначалося що Африканський регіон стає пріоритетним для інвестування та економічної співпраці. Що економічна політика, має бути спрямована на максимальне використання промислового та наукового потенціалу України в Африці. Зокрема розширення ринків збуту та диверсифікація співробітництва у високотехнологічних секторах, таких як енергетика та авіаційна промисловість. Стратегія також зазначала про розвиток у сфері освітньої дипломатії як способу покращити відносини з державами Африканського континенту, а також залучення міжнародних та локальних як урядових так і неурядових організацій задля просвітлення держав Африки у проблемі російсько-української війни на Донбасі та окупації Криму, так Україна набула статусу спостерігача в Африканському Союзі у 2016 році. Але не дивлячись на те що Африканський регіон почав все більше цікавити Україну як стратегічного партнера, він розглядався тільки у контексті з розвитком Близького Сходу. Що в свою чергу можна вважати як розгляд відносин більш в глобальному плані, ніж регіональному який краще та більш детально визначає місце периферії в пріоритетах країни [2; 28].

В загалом, період побудови відносин та період стагнації заклали перші «каміні» у

побудові двосторонніх відносин. Зокрема в період дев'яностих та раних нульових відбулася активна розбудова дипломатичних зв'язків. Так, відкрилася значна кількість посольств в державах Африки. Але фактично через внутрішні проблеми, відсутність стабільності та інші проблеми які постали перед Україною на початку її незалежності не дали повністю розкрити повний потенціал у розвитку відносин. Так українські інтереси обмежувались Північною Африкою, і тільки в плані торгівельної співпраці. Зокрема рання період нульових став доволі критичним у розвитку відносин. Це в першу чергу пов'язано через всесвітню економічну кризу, яка поставила під загрозу закриття посольств, та могла призвести до ще більш негативних наслідків і в так крихких відносинах. Період після анексії Криму та початку війни на Донбасі, Україна знову опинилася у стані внутрішніх проблем. Це в свою чергу «заморозило» розвиток відносин. Зокрема неефективна дипломатична політика у минулі роки проявилась на голосуваннях Генеральної Асамблеї ООН щодо територіальної цілісності України. Так, африканський вектор в зовнішній політиці України до повномасштабного вторгнення відігравав одну з останніх «ролей» в пріоритетах дипломатичної та політичної співпраці.

РОЗДІЛ 2

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА АФРИКАНСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

2.1. Безпековий та політичний напрям у розвитку зовнішньополітичних відносин

Початок повномасштабного вторгнення РФ кардинально змінив ставлення України до країн Африканського континенту. Регіон який був сферою ігнорування у зовнішній політиці України значну більшість часу після проголошення незалежності, став пріоритетним напрямом у розвитку міждержавних відносин. Але роки простою та ігнорування політичних перспектив в регіоні, так само дали про себе знати як і події 2014 року з анексією Криму та початком війни на Донбасі.

Важливо зазначити загальну реакцію африканських країн на початок повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну для розуміння проблематики побудови відносин як політичного так і безпекового характеру.

Так під час голосування на засіданні Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 2 березня 2022 року у якій обговорювалось повний вивід російських військ з території України а також скасування рішення росії у признанні невизнаних «республік» на сході України, країни Африки повели себе пасивно в більшості своїй проголосували нейтрально. Так, 28 країн проголосували «за», 17 країн стримались від голосування, прийнявши нейтральну позицію у цьому питанні, 8 країн взагалі не прийняли участь у голосуванні та одна країна (Еритрея) проголосувала проти резолюції. Хоч картина ставлення Африканських держав до проблем України стала порівняно краще з 2014 роком, але фактично Африканський континент продовжував пасивну політику по відношення до України. В цій ситуації знову присутня дилема про «дві сторони медалі», так як хоч Україна дійсно пасивно ставилася до Африканського континенту, вона

матеріально та дипломатично не могла протистояти росії в даній периферії у минулому. Загалом також важливо розглянути інші засідання ГА ООН для розуміння повної картини ставлення Африканських держав до України в умовах повномасштабного вторгнення [42].

З початком повномасштабного вторгнення відбулося 6 засідань у Генеральній Асамблеї ООН з приводу повномасштабної збройної агресії проти України рф: ES-11/2 з питання про гуманітарні наслідки у війні в Україні в якій 27 країн проголосували «за», 20 країн утримались, 1 проголосувала проти та 8 не взяли участь у голосуванні [42].

ES-11/3 про виключення росії з Ради прав людини, яка фактично стала найбільшим провалом, та набула максимальної кількості голосів «проти». Так проголосували «за» всього 10 країн, 9 проти та 24 утримались від голосування [42].

ES-11/4 про територіальний суверенітет України та незаконну анексію Криму, східних та південних областей України, набрала максимальну позитивну реакцію серед країн Африки. Так 30 проголосувала «за», 19 утримались та не одна країна не проголосувала проти. Але даний позитивне зрушення у зацікавленості проблеми не можна вважати якимось поступовим переходом на сторону України. Африка завжди була та є справжнім котлом культур, в якій тисячі різноманітних етнічних груп та народів. Голосування «за» територіальний суверенітет України це в першу чергу власні національні інтереси країн Африки, де майже кожна держава страждає від сепаратизму на етнічній чи релігійній основі, тому щоб уникнути внутрішніх «форс-мажорів» Африканські держави проявили найбільшу ініціативу у голосуванні щодо територіальної цілісності [42].

ES-11/5 про виплату росією репарацій Україні також не набула значної підтримки серед держав Африки. Так «за» проголосували 15 країн, утримались від голосування 27, не прийняли участі у голосуванні 7 держав, та 5 країн проголосували «проти». Зумовленістю даної пасивністю в першу чергу є економічні зв'язки з росією з деякими країнами Африки, де певні торговельні та інфраструктурні проекти в регіоні залежать від російських інвестицій [42].

ES-11/6 була проведена на майже річницю повномасштабного вторгнення російської федерації в якій йшлося про справедливий мир в Україні з виведенням усіх військ з території незалежної та суверенної держави. Цю резолюцію також можна вважати доволі успішною в плані зацікавленістю країн Африканської периферії у завершенні конфлікту. «За» проголосували 30 країн, «утримались» 15, «не взяли участь» 7 та проголосували «проти» 2 країни. Другою країною яка фактично відкрито стала на бік країни агресора окрім Еритреї стала Малі. Але поступові позитивні зрушення у більшості країн Африки зумовлені в першу чергу виснаженням від війни в торгівельно-економічному плані, та бажанням завершити конфлікт задля своїх особистих національних інтересів [42].

Загальні результати голосування показали що країни Африки ставляться до війни в Україні не як до чогось фундаментального що може щось змінити в сучасній історії, а як до локального конфлікту в Європі якій не несе за собою якісь окремі негативні тенденції в торгівельних відносинах які можуть мати загрозу для продовольства в певних регіонах. Негативний характер подібної реакції як вже зазначалось раніше пов'язаний в незацікавленістю у даному регіоні світу, що несло за собою неперспективність Африканського вектора зовнішньої політики у минулому. Але складність побудови відносин у сфері безпеки зокрема ускладнялася не тільки тим що прийшлося будувати позитивні політичні відносини з нуля, але ще і боротися з російським впливом на Африканській периферії за довіру в лиці Африканських держав.

Як вже зазначалося раніше російська федерація з моменту розвалу радянського союзу активно розвивала відносини з країнами Африки, залучаючи усі свої найкращі методи впливу як пропаганду, військових найманців та політичний тиск. Її жертвами на Африканській периферії у військовому плані стали такі країни як Малі, Демократична Республіка Конго, Центральноафриканська Республіка, Судан та частково Лівія. Дані країни опинилися в фактичних заручниках у боротьбі між впливовими акторами міжнародних відносин на Африканській периферії. Так ще до початку повномасштабного вторгнення росія активно вела свої проксі війни за вплив з минулою

колоніальною державою Францією, яка також використовувала та продовжує використовувати такі самі методи впливу на свої минулі митрополії як і Росія [41].

Дані протистояння викликають величезний сумнів серед багатьох країн Африки. Так, як з одного боку всіма невинні для Африканських держав минулі колоніальні держави «Заходу», які продовжують впливати на внутрішню та зовнішню політику окремих держав, так і з іншої сторони російська федерація, яка намагається повернути свій політичний та військовий вплив який вона втратила після завершення холодної війни, використовуючи ті самі і ще гірші методи впливу ніж минулі колоністи. Для України на початку повномасштабного вторгнення відкрилася нова можливість протидіяти країні агресору не тільки на Європейській периферії а і у інших регіонах світу, зокрема в Африці. Але ця можливість також має «дві сторони медалі», так як з одної сторони Україна це символ боротьби з колоніалізмом в сучасній історії, яка відстоює свій суверенітет та право на існування. А з іншої сторони Україна держава-союзник країн «Заходу» які як вже зазначалось раніше не є сильно дружніми до країн Африки, чим активно користується в своїй пропаганді російська федерація, виставляючи Україну як посередника впливу на країни Африки з країнами «Заходу» [47; 48].

Якщо не брати глобальний погляд через призму бачення російсько-української війни серед держав Африки, а подивитися через призму індексу демократії в країнах африканської периферії, то назріває ще одна тяжка проблема у початку активній розбудові двосторонніх відносин. Хоч деякі країни Африки не підпадають під стереотипне бачення їх як авторитарних та диктаторських суб'єктів, проблема цих ключових режимних факторів серед величезної кількості Африканських держав також заважає об'єктивно будувати позитивні відносини зі сторони України як країни що виступає та бориться за підтримку світової свободи та демократії. Цим знову ж таки активно користуються росія та Китай, що дає їм змогу як недемократичним суб'єктам міжнародних відносин спокійно вести справи з подібними країнами.

Фактичним прикладом повного провалу початку діалогу після повномасштабного вторгнення рф через вищезазначені фактори став виступ Володимира Зеленського під

час засідання в асамблеї Африканського Союзу, яка сталася через 4 місяці після початку війни у червні 2022 року. Та мала на меті привернути більше уваги щодо ізоляції росії на світовій арені. На засідання щодо виступу було запрошено 55 президентів Африканських держав, але на зустріч серед президентів прийшло тільки 4, інші країни відправили своїх представників. Хоч даний виступ можна вважати історичним у масштабі зустрічей Україна-Африка, але він чудово проявив ставлення Африки до конфлікту та України в загалом [5].

Початком нової ери у розбудові відносин України з країнами Африки є фактично «відродження» посади спеціального представника України з питань Африки та Близького Сходу. Дана посада існувала ще з часів правління Януковича, але з початком війни на сході України та анексією Криму, та в загалом через внутрішні перестанови в державі, дана посада фактично припинила своє існування. В минулі роки вона мала на меті покращити рівень комунікацій між посольствами в даних регіонах світу з Міністерством Іноземних Справ України. На сьогоднішній день посада залишається з тим самим наміром що і була, але в першу чергу вона направлена на самий проблемний регіон в політичному плані, тобто Африку [37].

Зокрема ще одним історичним моментом стала побудова нового типу двосторонніх відносин з країнами Африки, який отримав назву «україно-африканський ренесанс». Який має на миті побудову рівноправних двосторонніх відносин України з країнами Африки. Ця ініціатива є унікальною в своєму роді, так як з іншого боку минулі колоніальні держави, які не дивлячись на те що після деколонізації намагаються побудувати позитивні відносини з минулими метрополіями, але стикаються з принципіальною ненавистю історичного характеру. Так і з іншої сторони Китай який заганяє величезну кількість держав Африки в боргове рабство, а також використовуючи країни як джерело корисних копалин, так і росія яка використовує військово-політичний тиск як важіль на країн Африки задля протидії країнам «Заходу» та Україні. Тому Україна яка не має колоніального минулого а також не використовує країни Африки суто як ресурс приваблює деяких держав Африки. Дану стратегію розпочав Дмитро

Кулеба нинішній Міністр Закордонних Справ України, яка розпочалася з «турів по Африці» і на сьогоднішній день приносить чи мало успіхів у дипломатичній війні з РФ на периферії Африканського континенту [21; 57].

Перший тур Дмитра Кулеби відбувся 3 жовтня 2022 року, та мав на меті в першу чергу максимально донести критичну важливість підтримки України на міжнародній арені та ізоляції РФ як країни порушника міжнародного права в світі. Першими країнами які стали частиною цієї дипломатичної ініціативи були Кот д'Івуар, Сенегал, Гана та Кенія. Всі ці країни, окрім Кенії є країнами західної субсахарської Африки та мають найбільший рівень зростання Внутрішнього Валового Продукту в рік. Інтерес щодо цих країн має стратегічну важливість в політичному плані для України, так як регіон західної субсахарської Африки окрім як представляє собою перспективний майданчик для експорту різноманітної агропродукції, він також є регіоном підвищеної небезпеки зі сторони російської федерації, яка як вже зазначалось раніше має значний військово-політичний вплив в таких країнах як Малі та ЦАР. Даний «тур», не дивлячись на те що був перерваний раніше зазначеного строку тривалості через початок терористичної тактики країни агресора по знищенню енергетичної інфраструктури. Через що Дмитро Кулеба не зміг відвідати усі зазначені в плані країни, та був вимушений передати ці дипломатичні обов'язки спеціальному представнику України з питань Африки та Близького Сходу Максиму Субху, який в свою чергу відвідав регіон південно-східної Африки з дипломатичними місіями в Мозамбік, Ефіопію, Ботсвану та Південно Африканську Республіку . Ініціатива фактично стала найуспішнішим дипломатичним проектом на Африканському векторі з моменту початку повномасштабного вторгнення. Так під час голосування в Генеральній Асамблеї ООН ES-11/1(яка зазначалася раніше), усі країни які були відвідані Міністром Закордонних Справ проголосували «за» територіальну цілісність України [19].

Восени, 2023 року розгорнулася вже повномасштабна дипломатична війна за Африканський континент між країною агресором та Україною. Так як росія на чолі з російським Міністром Закордонних Справ почала свій «хрестовий похід» в слід за

першим турне Кулеби, щоб переконати країни Африки підтримати росію у війні з Україною. Тому відбувся другий тур Міністра Закордонних Справ України Дмитра Кулеби по країнам Африки. Він мав на меті відвідати найбільш невизначені країни Африки у питанні України, тобто Марокко, Ефіопію, Руанду, Мозамбик та Нігерію. Дані країни як і ті що відвідав Кулеба в минулий раз являються лідерами серед інших країн Африки по росту економіки на континенті [12].

Так, окрім торгівельних інтересів, а також перспективи розвитку освітньої дипломатії як форми підтримки дипломатичного контакту, основним напрямом візитів слугувало як і в минулий раз протидія російському впливу в Африці. Зокрема цілком було покращити дипломатичні зв'язки у формі плануванні відкритті нових посольств для кращої комунікації. Найбільш відчайдушною спробою можна вважати відвідування Ефіопії, яка є одним з найближчих союзників росії на Африканському континенті в торгівельно-економічному плані. Так росія є основним партнером Ефіопії ще з часів Радянського Союзу, поставляючи їй значну політичну та фінансову допомогу для протидії капіталістичним країнам у минулому [12; 4, с. 264-270].

РФ також є основним партнером в продажі зброї на сучасному етапі у Ефіопію а також захисницею скандальної на весь світ найбільшої ГЕС в світі яку будує Ефіопія підриваючи регіональну стабільність, тим що створює умови для сильної засухи і в так доволі «не родючому» регіоні світу [4, с. 264-270].

Так само відчайдушною спробою є переконання Мозамбіку, який так само має тісні зв'язки з Москвою у багатьох питаннях в військово-політичному плані. Не дивлячись на те що фактично візити в Ефіопію та Мозамбик не можна вважати успішними, дипломатичне відвідування Марокко, Нігерії та Руанди є позитивними. Так залученням підтримки хоч і малої минулої бельгійської колонії як Руанда. Яку на сьогоднішній день вважають «африканським Сінгапуром» є позитивним аспектом у протистоянні проти впливу РФ. Зокрема візит у Нігерію яка з самого початку протистояння росії проти України у 2014 році, підтримувала Україну на міжнародних голосуваннях а також її суверенітет, засуджуючи російську федерацію у всіх аспектах

порушення міжнародного права. Також можна вважати ще більшим кроком у поглибленні двосторонніх відносин [12].

Третє Африканське «турне» яке прослідувало майже після другого улітку 2023 року, мало зовсім інші масштаби та концептуальне значення. Третій тур Міністра Закордонних Справ України був спрямований лише на одну країну, маленьку країну західноекваторіальної Африки- Екваторіальну Гвінею. В якій у 2012 році було зачинено посольство через внутрішні проблеми у цій маленькій країні. Візит в таку країну можна рахувати доволі неоднозначним. Так як зазначалося раніше це маленька країна, з маленьким населенням та входить у топ 10 найменших країн Африки в загалом. Так само країна не виділяється на відмінність від тієї ж самої невеликої Руанди значними успіхами у розвитку економіки та індексу демократії. Зокрема основною ціллю візиту було покращення двосторонньої співпраці задля протидії російській пропаганді в регіоні [12].

В загалом програма «ренесансу» як побудови рівноправних двосторонніх відносин дала непогані результати під час останніх голосувань в Генеральній Асамблеї ООН, деякі країни які зазначалися раніше підтримали Україну на деяких голосуваннях після «турів» Дмитра Кулеби.

Але Африка не лишається регіоном який повністю вільний від зовнішнього впливу, даючи Україні шанс швидко знайти нових союзників на даній периферії задля досягнення власних цілей. Як вже зазначалось раніше, Росія буквально пішла шляхом Міністра Закордонних Справ України, намагаючись виграти дипломатичну війну за підтримку. Цей «хід конем» можна вважати двостороннім, так як з одного боку «копіювання» дій України щодо покращення двосторонніх відносин, це признак того що стратегія «ренесансу» відносин з країнами Африки працює ефективно. Ця ефективність обмежується не тільки в межах голосувань у міжнародних організаціях, а і політичною підтримкою напряду з Україною. Друга сторона полягає в тому що країна агресор як зазначалось раніше має величезний вплив на континенті, а також великий дипломатичний та матеріальний ресурс включно з пропагандою дозволяє росії діяти

більш агресивно у досягнення своїх цілей. Зокрема явним прикладом успіху РФ за останні роки в Африці це перехід на сторону росії ще однієї країни «Нігера». Ще одним важливим завданням на майбутнє для збільшення об'єму двосторонніх співпраць між державами Африки є план по відкриттю 10 нових посольств України в Африці в найближчому майбутньому. Це в свою чергу зумовлено тим що на Африканській периферії діє всього 11 постійних посольств України. В той же час у Росії діє більше 40 посольств, що зумовлює для них більш легшу співпрацю з країнами Африки. Так за останні два роки Україні вдалося відкрити 2 посольства на Африканському континенті, в Гані у грудні 2023 року, а також у квітні 2024 року було відкрито посольство України в Конго [8; 31; 32; 40].

Доволі неоднозначним моментом у розбудові безпекових цілей України в Африці є втручання у громадянську війну в Судані. Ця доволі «одіозна подія» проявила рішучість та відданість Африканським країнам. Так восени 2023 році у Судані почалась війна між силами легітимної влади та проросійськими повстанцями (RSF). Втручання у конфлікт зі сторони України обумовлювалось деякими ключовими факторами [52].

По-перше з повномасштабним вторгненням російської федерації, виникла величезна потреба у залученні значної кількості озброєння. Судан, є одною з найбільших країн Африки у кількості озброєння, так ця країна оперувала та продовжує оперувати китайським, американським та російським озброєнням, фактично будучи ринком зброї в Африці. Так на початку війни він був країною яка таємно надавала велику кількість озброєння, що в свою чергу також стало історичним моментом, коли вперше Африканська країна хоч таємно, але на офіційному рівні надала допомогу Україні у військовому плані [7; 52].

По-друге Судан на сьогоднішній день також є «золотою шахтою», що в першу чергу зацікавлює Росію. Тому з початком громадянської війни країна агресор розглядала Судан суто як джерело корисних копалин, а Україна як «повернення боргу» країні яка допомагала на початку війни. Як зазначалося раніше це викликало «неоднозначну» реакцію не тільки серед країн Африки а і світових акторів міжнародних відносин, чим

активно користується країна агресор. «Неоднозначність» полягає у внутрішньому втручання у справи країн Африки, що в свою чергу корелюється з новою політикою «ренесансу» у розвитку рівноправних двосторонніх відносин. Тим самим прибігаючи до старих методів боротьби за вплив, яким користувались минулі колоніальні держави та Росія у минулому та на сьогоднішній день [7; 52].

2.2. Розвиток економічних відносин

Африканський континент в контексті зовнішньої політики України з самого здобуття незалежності розглядався в більшості своїй в контексті торгівельно-економічних відносинах. Які були спрямовані в першу чергу(як зазначалося раніше) на північну Африку, та були та є основним стовбуром відносин з країнами Африки. Але події повномасштабного вторгнення, окрім як підсилення дипломатичного напрямку розвитку відносин змусили шукати нові шляхи збуту своєї продукції за межами північної Африки, перейшовши у більш активне залучення регіону субсахарської Африки.

В сучасному аспекті розуміння торгівельних відносин з країнами Африки, важливо зазначити що торгівельно-економічні відносини України з країнами Африкою ніколи не були пріоритетними та значущими для Української економіки. Так якщо дивитись в перспективу 2021 року, доля експорту в Африканські країни складала усього 9% від загального обсягу експорту України, враховуючи що більше ніж 60% усього експорту йшло тільки в країни Північної Африки, зокрема 40 з 60% припадало на Єгипет [10].

Зокрема мала доля експорту в Африканські країни обумовлювалась потребами Африканських країн, так Україна з моменту встановлення дипломатичних відносин з Країнами Африки і по сьогодні експортує свій основний товар- агропродукцію. Даний товар в умовах Африканської торгівлі є доволі важливий, але й при тому максимально конкурентним. Такі країни як росія та Сполучені Штати Америки є основними

експортерами агропродукції на континенті, що погіршує конкурентоспроможність України в даному регіоні. Але дані цифри обумовлюються лише прямими торговельними контрактами з країнами Африки. Так половину агропродукції яка йшла на продаж зі сторони України в загалом, куплялась світовою організацією (ВВП)- Всесвітньою Продовольчою Програмою, яка в свою чергу слугувала посередником у торгівлі агропродукцією між Україною та країнами Африки. Так Україна мала на справді набагато більший вплив на продовольчу безпеку в Африці ніж здається [10].

Справжнім ударом для нарощування торговельної співпраці України в Африці стало повномасштабне вторгнення. Втрата території, блокада торговельних шляхів та в загалом війна погіршила експортні можливості України у 2022 році. Так доля експорту в країни Африки з 9% впав до 5% у 2022 році. Це в свою черго проявило чималі наслідки як для України так і до країн Африки. Зокрема не дивлячись на те що Український експорт агропродукції в країни Африки займав малу долю в Українській економіці, він мав екзистенційне значення для багатьох країн Африки [11].

Зокрема, як виявилось Україна мала величезний вплив на самий «неродючий» регіон Африки «Сахель», якій включає як не іронічно самі недружні країни Африки по відношенню до України як Центральноафриканську Республіку, Малі, Чад, Мавританію та Буркіна-Фасо. А також нейтральні до України країни як Сомалі, Південний Судан, Нігерія, Камерун, Конго, Кенія та Ефіопія. Зокрема в цих країнах проживає близько 400 мільйонів осіб які страждають від продовольчої кризи. Тому заснування нової зовнішньополітичної стратегії «ренесансу» між Африканськими країнами мала на меті також і вирішення проблеми продовольчої кризи та розвитку торговельних відносин [3; 36; 54, 58].

Так, задля вирішення цього питання у липні 2022 року була підписана «Чорноморська Зернова Ініціатива» між ООН, Туреччиною, російською федерацією та Україною, яка мала на меті розблокування портів задля експорту життєвоважливих аграрних ресурсів у голодуючі країни Африки. Важливо зазначити що дана угода була виграшна не тільки для України та країн Африки. Російська федерація також отримала

гарантії на послаблення санкцій щодо експорту своєї агропродукції зокрема в країни Африки. Зокрема під час «турне» Міністра Закордонних Справ України Дмитра Кулеби по країнам Африки які зазначалися раніше мали на меті побудову більш якісних торговельних відносин. Так з початком дії Чорноморської угоди почала діяти інша, більш спрямована на Африку ініціатива під назвою «Grain From Ukraine» – «Зерно з України», яка символічно почала діяти 26 листопада 2022 року у день пам'яті голодомору та саміту з приводу цієї проблеми [35; 37].

В рамках програми Україна, та її союзники зі стороно Західних держав продають Українське зерно та інші види агропродукції за кордон. Програма в першу чергу має на меті подолання негативних наслідків агресивної війни Росії проти України на глобальну продовольчу кризу як в гуманітарному, так і в економічному плані. З початку програми у 2022 році Україна орієнтувалась, та продовжує орієнтуватись на країни з найгіршими продовольчими кризами, такими країнами як Ефіопія, Нігерія, Кенії та Судану. Ці країни виділяються на фоні інших тим що мають найбільший, та буквально шалений зріст населення, що потребує закриття самих базових потреб у сфері продовольчої безпеки. Програма також торкається інших Африканських країн, зокрема Мавританію, Мадагаскар, Сомалі, Ліберію та Джибуті. Дана ініціатива стала ще одним з найуспішніших ініціатив у розбудові рівноправних двосторонніх відносин України з країнами Африки [35].

Рішучою зміною у негативному плані у продовженні розбудови даної ініціативи стало те, що країна агресор 17 липня 2023 року заявила що виходить з Чорноморської зернової угоди, тим самим фактично повернувши Україну на рік назад у питанні вирішення продовольчої безпеки в Африці. Здавалось би, Африканські держави відреагують вкрай негативно на дану очевидну «апокаліптичну» для регіональної продовольчої безпеки ситуацію. Ставши на бік України тим самим зміцнивши свої відносини з країнами даної периферії. Але жорстока реальність торгівлі в аграрній сфері, в регіоні де це є доволі болючий момент дала про себе знати [29; 4].

Ця жорстока реальність полягала в російських інтересах максимально придушити

вплив України в торгівельній сфері, створивши картину безальтернативності для Африканських держав, а також задля послаблення санкцій зі сторони заходу. Так незабаром після виходу з Чорноморської ініціативи росія провела свій особистий саміт росія-Африка. В першу чергу на якому російська федерація активно залучала країн Африканської периферії замінити Український імпорт на російський [4].

В цій заплутаній ситуації можна зрозуміти що «Чорноморська зернова Ініціатива», включно з програмою «Grain from Ukraine», мала неабиякий успіх для України, не тільки в іміджевому плані як країни миротворця яка рятує населення Африки від голоду, а також торгівельному, забезпечуючи як і свої національні інтереси в регіоні, так і інтереси держави з якої ведеться торгівля в рамках рівноправного розвитку двосторонніх відносин між країнами. Вихід з Чорноморської угоди, росія фактично демонструє успішність України в даній ініціативі. Ще одним доволі негативним моментом для України є те що росія поставила себе як єдиного надійного партнера на Африканській периферії, забезпечуючи стабільні та дешеві логістичні шляхи [44].

Якщо розбирати у більш великому розумінню успіху росії зробивши цей хід, то він торкається не тільки України а і усього Західного світу. Так союзниця росії в міждержавному об'єднаному союзі БРІКС Південно Африканська Республіка, яка також є одним з основних акторів в політичній та економічній сферах на Африканському континенті, неодноразова заявляла що Західні держави забувають про «третю сторону», коли вводять санкції проти Росії, тим самим залишаючи країни Африки на напризволяще. Даний наратив безсумнівно є гіперболізований, так як росія хоч і представляю собою другу країну по об'єму експорту продовольче важливих ресурсів в країни Африки, але вона є не єдиною [4].

Зокрема головними на ряду з росією експортерами продовольчої продукції в країни Африки є Франція, Канада, США та Румунія. З погіршенням логістичних умов після даної ситуації Україна сильно поступилася росії у аспекті розвитку торгівельних відносин. Зокрема 25 листопада 2023 року через 4 місяці після виходу росії з Чорноморської зернової ініціативи, та майже на річницю запуску програми відбувся

критично важливий другий саміт ініціативи «Grain from Ukraine» [43; 54].

Його результатом стало в першу чергу продовження пошуку партнерів за кордоном задля покращення логістичних можливостей у даній сфері. А також наголошення на тому що Українська агропродукція може покращити стан продовольчої безпеки в країнах Африки. Ще одним аспектом який негативно сказався на розвитку торгівельних можливостей України стали блокування кордонів зі сторони країн партнерів даної ініціативи. Так блокування кордонів зі сторони Польщі та Словаччини, через внутрішні суперечки щодо імпортного контролю та впливу Українського зерна на внутрішній ринок цих держав вплинули на логістичну спроможність України послабивши її позиції на Африканській торговій арені [43].

В загалом Україні, в країні якій йде одна з наймасштабніший війн в Європі вдалося реалізувати складну програму поставки своєї експортної продукції в країни Африки, тим самим забезпечивши свої національні інтереси а також інтереси Африканських держав. А також знайшовши підтримку в лиці не тільки Західних держав, а і держав Африки у більш активній розбудові відносин в даній сфері. Але через країну агресора, яка фактично не тільки знизила і так слабкі експортні можливості України, а і підірвавши континентальну стабільність поставивши під загрозу продовольчого голоду країни Африки, український розвиток побудови відносин в торгівельній сфері значно знизився.

Але не дивлячись на те що основним напрямом торгівлі у зовнішній політиці України займає саме аграрний сектор у долі експорту. Інші сфери також є пріоритетними у побудові нових та взаємовигідних торгівельних відносин. Зокрема другим основним експортним товаром після продовольчих матеріалів є експорт залізних руд та інших природніх металевих матеріалів в країни де відсутні дані природні ресурси. Не дивлячись на те що Україна втратила певні добувні та виробничі здібності, зокрема втрати Азовсталі в Маріуполі сильно вразили експортні можливості України в країни Африки. Але не дивлячись на дані негативні експортні можливості, Україна продовжує експортувати різні види металів в країни Африки. На сьогоднішній день головними імпортерами даної продукції досі залишаються країни Північної Африки, такі як Єгипет,

Марокко, Туніс та Алжир, винятком серед даних регіонів є Ефіопія, яка припадає на периферію західної Африки (Африканського Рогу) [30; 55].

Ще одним на сьогоднішній день перспективним вектором у торгівельних відносинах є військова-промислова сфера. Зокрема галузь авіабудівництва та авіаремонтну. На сьогоднішній день чимало країн Африки оперують радянськими військовими літаками, зокрема країни які найбільше підпадали під радянську сферу впливу у часи холодної війни були Алжир, Єгипет, Ефіопія, Лівія, Конго та Уганда.

З початком утворення України як незалежної держави у 1991 році, українська військова промисловість зіткнулась з величезним викликом у виробництві авіації. В спадок від радянського союзу Україні дістались авіаційні підприємства двох основних типів. Перший тип це безпосередньо підприємства які мали виробничі здібності, у випадку України це галузь військово-транспортної та транспортної авіації, концернів по типу «ДП Антонов» та «Аеропракт».

Другим типом авіаційної промисловості були «авіаремонтні» заводи як «Львівський державний-ремонтний завод» та «Луцький ремонтний завод МОТОР». Якщо перша категорія працювала в основному на внутрішній ринок, винятково експортуючи невеликі кількості виробленої авіаційної техніки. То другий тип співпрацював з країнами Африки більш активно. Так протягом усієї незалежності України, аж до початку повномасштабного вторгнення Україна активно співпрацювала в оборонній промисловості з такими країнами як Судан, який оперує радянськими військовими літаками типу «Міг-29», та активно співпрацював у галузі ремонту авіадвигунів з Україною до початку подій пов'язаних на сході України у 2014 році.

Ще однією країною яка активно співпрацювала у авіаремонтній сфері була минула португальська колонія Ангола. Не дивлячись на те що відносини між Україною та Анголою протягом останніх тридцяти років коливалися, через як зазначалося раніше скандали з продажу зброї повстанцям, чи навпаки покращення відносин завдяки миротворчій опирації України в Анголі в 90-х роках. Ангола була одним з основних партнерів в авіаремонтній галузі України, ремонтувавши двигуни до іншого типу літаків

як «Су-24» аж до подій 2014 року. Ще одними вагомими партнерами в даній сфері у минулому були Чад та Еритрея, для яких також надавалися послуги в авіаремонтні двигунів радянських літаків «Міг-29». Але на сьогоднішній день дані країни є максимально недружніми, що в свою чергу зумовило припинення співпраці у даній сфері.

Останньою країною яка активно співпрацювала в торгівельно-авіаційній сфері аж до початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації була Ефіопія, яка співпрацювала в галузі ремонту авіатехніки для літаків «Су-27». Ефіопія навіть на сьогоднішній день не дивлячись на те що є членом російського альянсу БРІКС, та в загалом намагається нейтрально ставитися до повномасштабної війни між Україною та росією. Фактично розривається між Росією та Україною у галузі оборонної співпраці. Зокрема не дивлячись на те що Український оборонний комплекс доволі поступається російському майже в усіх сферах, Україна досі може надавати якісні військово-торгівельні послуги не дивлячись на війну та стагнацію у цьому секторі, зокрема в авіації.

2.3. Вибудовування культурних зв'язків

Ще одним, доволі важливим аспектом у розбудові двосторонніх відносин між Україною та країнами Африки є публічна дипломатія. Публічна дипломатія на Африканському векторі зовнішньої політики України зазнавала довготривалої стагнації, та в загалом фактично була відсутня до початку повномасштабного вторгнення російської федерації у 2022 році.

Зокрема сучасна протидія України країні агресору змусила шукати нові більш публічні шляхи у подоланні регіонального впливу росії. Зокрема «тури» Міністра Закордонних Справ України є одним із прикладів публічної дипломатії, але через умови повномасштабної війни України з росією багато речей які мали б мати розголос залишаються за закритими дверима. Зокрема важливим аспектом у розбудові двосторонньої співпраці та публічної дипломатії між країнами Африки та Україною

служать конференції «Україна-Африка» [15].

Зокрема після третього туру Міністра Закордонних Справ України Дмитра Кулеби, у грудні 2023 року була заснована унікальна в своєму роді та характеру «Комунікаційну стратегію України» щодо держав на Африканському континенті. Унікальність, та новизна даної стратегії полягає в більш активному залученню Африканських держав у мережу «інформування» події та викликів пов'язаних як із повномасштабним вторгненням російської федерації а також загальне поглиблення міждержавних зв'язків. Окрім цього стратегія також стає унікальною в рамках розвитку рівноправної двосторонньої співпраці. Ця стратегія використовує індивідуальний підхід з розумінням культурних особливостей країни з якою ведеться діалог. Це в свою чергу архіважливо для ведення політики рівноправної співпраці для країн Африки, так як величезна кількість країн світу не сприймають африканські традиції в всерйоз що негативно відображається на відносинах між країнами [18].

Ще одним важливим моментом у даній стратегії є розгляд низки тем, зокрема комунікаційні контексти кожного африканського субрегіону, особливості сприйняття іміджу України в цих регіонах та окремих країнах, комунікаційні можливості нашої держави та закордонних дипломатичних установ України на континенті, а також загрози та виклики, які стоять перед нашою державою. Тобто більш детально розділяти Африканський регіон по наявним викликам та середою через призму дружніх та недружніх зв'язків.

Так само стратегія включає комунікаційні нюанси, включно з розумінням місцевих мов, важливі стратегічні аспекти, створені для формування сприятливого іміджу України в Африці протягом найближчого майбутнього, тощо. Крім того, стратегія містить рекомендації щодо стратегічних комунікацій України в цільових країнах, загальний аналіз медіаспоживання африканської аудиторії та інформаційного середовища на континенті, а також чітко визначені інструменти для відстеження та оцінки ефективності стратегії під час її реалізації.

Важливим аспектом у побудові позитивних двосторонніх відносин є протидія росії

у сфері пропаганди. росія має величезний вплив у медіасфері в Африці, починаючи від звичайних телеканалів та закінчуючи впливом на великі медіаресурси. Тому протидія в даній сфері є важливою складовою у правдивому та чистому інформуванні країн Африки щодо ситуації в Україні.

Зокрема новим видом міждержавних комунікації стали «брифінги». Дану ініціативу започаткував Дмитро Кулеба. Брифінги як вид короткої зустрічі з донесенням конкретної інформації став одним із провідних методів комунікацій. Це в свою чергу зумовлено не тільки постійним інформуванням задля протидії російській пропаганді, але й через те що це фізично легше проводити подібні зустрічі на постійній основі, тим самим більше доносити Українські національні інтереси Африканським країнам.

Ще одним доволі значущим зрушенням у розбудові публічної дипломатії в останні роки між Африкою та Україною послугувала міжпарламентська взаємодія. Даний вид комунікацій є одним із самих важливих під час розбудови двосторонніх відносин. Так, як відомо внутрішня політика будує зовнішню, а представники парламенту під час зустрічі краще обмінюються внутрішньою інформацією стосовно своїх країн, що є дуже важливим аспектом у кращому розумінні держав одна з одною.

Одним по праву з найбільших викликів України на африканському континенті є використання м'якої сили як інструменту впливу на африканських держав. На сучасному етапі, у вік глобалізації м'яка сила домінує перед жорсткою, тобто війною. Культурна спадщина та діяльність таких держав як Великобританія та Франція впливають на весь світ, зокрема в першу чергу своїми мовами, на яких розмовляє значна частина країн світу, зокрема і значна кількість країн Африки. Так само і м'яка сила США яка характеризується технологіями, кінематографом та іншими аспектами культури. Зокрема російська федерація володіє немалим впливом в м'якій силі на країни Африки. Багато країн Африки сприймають росію в контексті Радянського Союзу який допомагав їм у боротьбі з колоніальними державами. Україна з початком активної розбудови відносин з країнами Африки після повномасштабного вторгнення зіткнулась з великою проблемою в задіянні цієї сили [4; 46].

Не дивлячись на те що і великі «турне», брифінги, конференції та інші вижи діяльності зі сторони України приносять свій певний внесок у пізнання України для Африканських держав. Даний вплив розвивається доволі повільно, зокрема і через те що у України не було прямої взаємодії з країнами в Африці у минулому в екзистенційному для цих держав значенню у відносинах як з Росією. Чи колоніальною спадщини, яка хоч має на сьогоднішній день негативний характер для африканських держав, все одно довготривале перебування в складі іншої країни має значний вплив на мову та культуру деяких держав Африки. Тому як показала практика в минулому, основною сильною характеристикою м'якої сили України є освітня дипломатія. Зокрема величезна кількість африканських студентів навчалася, та не дивлячись на війну продовжує навчатись в Українських вузах. Даний вид дипломатії є доволі ефективний в культурному обміні між країнами, так як студенти країн Африки за роки навчання в Україні здобувають знання про Україну та її культуру. Повертаючись в свої рідні країни вони інформують своє оточення, тим самим покращуючи розуміння України, та її внутрішній та зовнішній ситуації [4; 20; 45].

Отже, з початком повномасштабного вторгнення Російської Федерації у лютому 2022 року Африканський вектор у зовнішній політиці України зазнав фактично історичних змін. Зміни в пріоритетах через війну в першу чергу полягала після реакції африканських держав на голосування в Генеральній Асамблеї ООН щодо повномасштабного вторгнення. Так більшість держав Африки виявили «пасивність» на початку війни, фактично проявляючи відсутній інтерес до конфлікту. По суті війна стала «трампліном» до розбудови відносин, та зумовлювала пошук нових партнерів в слаборозвинутому для Українського зовнішнього вектора регіоні у політичній, безпековій та економічній сферах. Зокрема історичним моментом у побудові нових відносин став відхід від «традиційної» Північної Африки та розширення відносин з країнами на південь від Сахари. Зокрема головним досягненням у побудові відносин стало запровадження програми «україно-африканського ренесансу», яка мала на меті в перше в історії української дипломатії «турне» міністра закордонних справ. Так даний

вид дипломатичної діяльності посадовців високих дипломатичних рангів зробив фактично величезний внесок у розбудові двосторонніх відносин між державами. Зокрема даний вид дипломатичної діяльності спрямований не тільки на побудову відносин з чистого листа, основною метою слугувала посилення особистих позицій та національних інтересів України заради протидії Російській Федерації. Яка в свою чергу історично володіла значним впливом на континенті.

Також важливим аспектом у розвитку двосторонніх відносин стало розвиток перспектив економічної співпраці. Зокрема офіційні візити до країн Африки під час турів мали на меті посилення торгівельно-економічних позицій. Також важливим аспектом під час великих «турів» стало питання вирішення продовольчої кризи під програмою «Grain from Ukraine», яка виникла через блокування портів країною агресором. Економічні перспективи через призупинення «Зернової ініціативи» на сьогоднішній день фактично залишаються в «тумані», зокрема також і через погіршення логістичних можливості та в загалом втрата виробничих можливості України вплинули на покращення торгівельних відносин.

Зокрема, розвиток публічної дипломатії та посилення м'якої сили на Африканському континенті хоч поступово і посилюється, але є максимально слабким. Це в першу чергу пов'язано з тим що Україна фактично не має історичного підґрунтя для розбудови м'якої сили. Зокрема на сьогоднішній день єдиним аспектом м'якої сили на африканські держави є освітня дипломатія. В загалом за два роки після початку повномасштабного вторгнення в Україну, африканський вектор зазнав більшої уваги а також розвитку у покращенні двосторонніх відносин ніж за останні 30 років незалежності. Але війна, політична та дипломатична конкуренція на континенті з різними акторами робить процес встановлення дружніх відносин більш важчим, тим самим гальмуючи дану стратегію.

РОЗДІЛ 3

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В АФРИЦІ

3.1. Динаміка напрямів активності на африканському напрямі зовнішньої політики України після повномасштабного вторгнення

В рамках проведення першої частини аналізу динаміки напрямів активності на африканському зовнішньої політики України після повномасштабного вторгнення було застосовано метод контент-аналізу. Задля кращого розуміння зміни динаміки України на даному напрямі було проведено аналіз за рік до повномасштабного вторгнення та після початку. Для проведення даного аналізу був використаний офіційний сайт Міністерства Іноземних Справ України [24].

Таблиця 3.1

Загальна статистика дипломатичної активності України на африканському напрямі зовнішньої політики у період січня – жовтня 2021 року за даними МЗС

Місяць	Кількість подій	Зустрічі Візити	Конференції	Заяви	Публікації
Січень	2	1	1	0	0
Лютий	1	0	0	0	1
Березень	1	0	1	0	0
Квітень	1	1	0	0	0
Травень	1	0	0	0	1
Червень	1	1	0	0	0
Липень	6	2	0	0	4
Серпень	1	0	0	0	1
Вересень	5	4	0	0	1
Жовтень	3	0	0	1	2

Загальна кількість	22	9	2	1	10
---------------------------	-----------	----------	----------	----------	-----------

Проаналізувавши зовнішню політику України по відношенню до Африканського континенту в період з січня по жовтень 2021 року за рік до повномасштабного вторгнення. Можна побачити що активність на Африканському напрямі була максимально пасивна, а також доволі диспропорційна у характері подій.

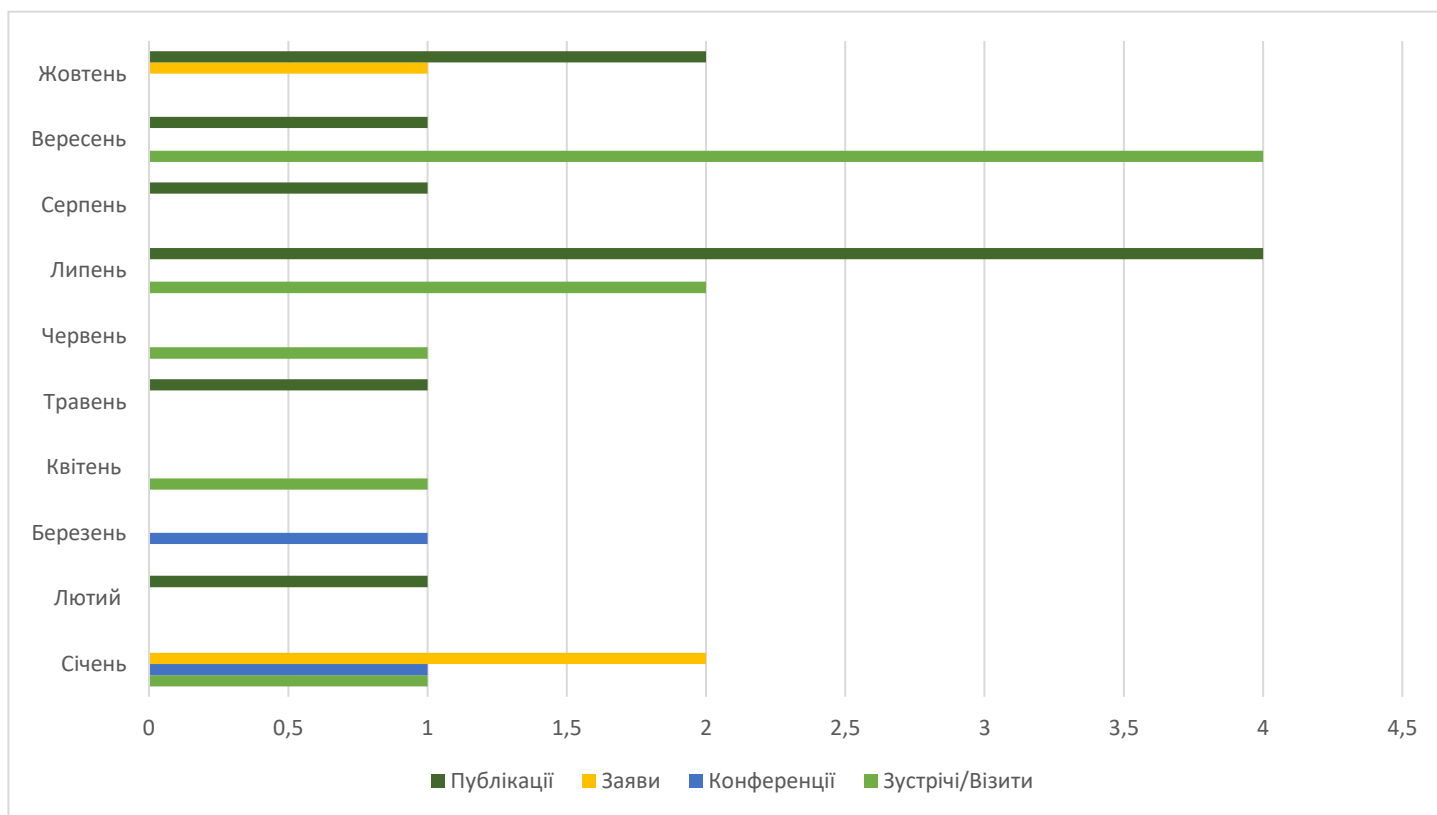

Рис. 3.1. Загальна зовнішньополітичної активності України на африканському напрямі зовнішньої політики у період січня – жовтня 2021 року за даними МЗС

Дивлячись на представлені таблиці та рис №1, можна побачити що найбільша активність в даний період припала на Липень та Вересень 2021 року. Так Українська зовнішня політика щодо Африканського регіону перед повномасштабним вторгненням стабільно знаходилась у стані стагнації. Зокрема навіть у пік активності у вересні коли відбулося ряд зустрічей Міністра Закордонних справ України та його заступника з

різними посадовцями МЗС таких країн як Судан, Лівія, Єгипет та Танзанії. Всі зустрічі були в першу чергу спрямовані на покращення і так існуючих економічних зав'язків. Або покращення угод стосовно освітньої дипломатії.

Рис 3.2. Розподіл зовнішньополітичних зв'язків та комунікацій України по країнам Африки на 2021 рік

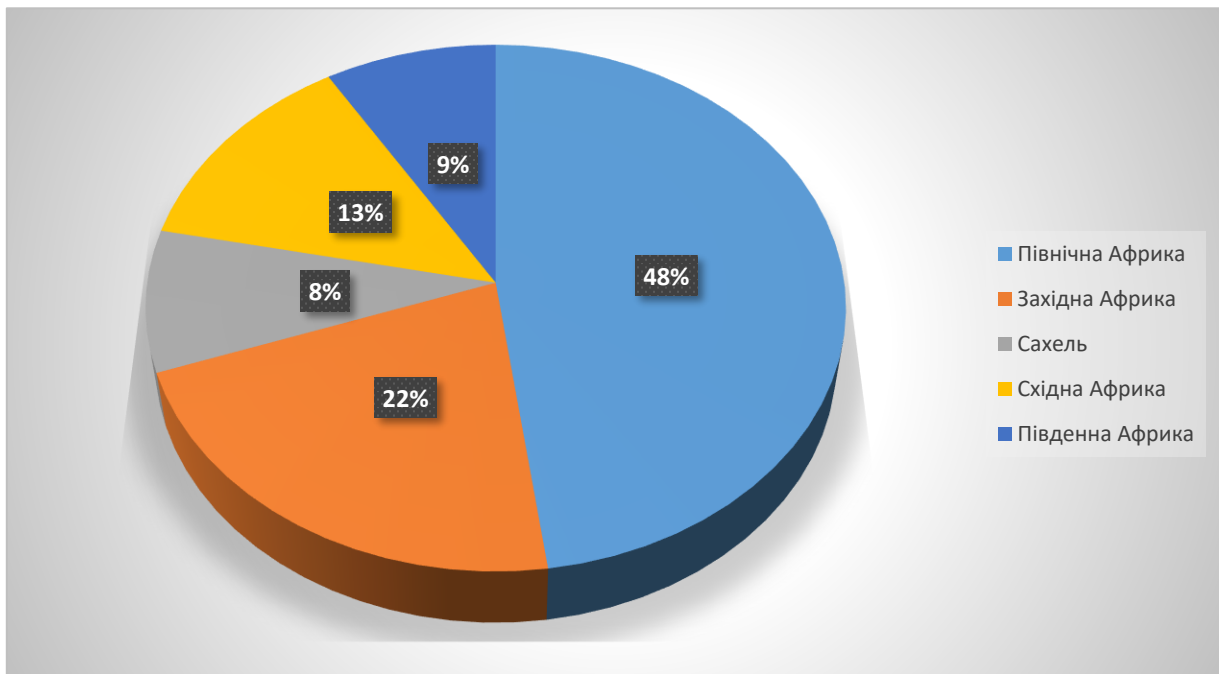

Рис 3.3 Розподіл зовнішньополітичних зв'язків та комунікацій України по регіонам Африки на 2021 рік

З огляду на Рис №2 та Рис №3 можна побачити що до повномасштабного вторгнення не дивлячись на те що після приходу до влади Володимира Зеленського та запровадження програми ефективного розвитку двосторонніх відносин. Африканський вектор як і в минулі роки обмежувався «логістичною близькістю», тобто Північною Африкою.

Так, Україна більше за все комунікувала з Єгиптом, на якого припало 28% від всього обсягу комунікацій з країнами Африки у 2021 році. Більшість контактів з Єгиптом проходили на вищому рівні двосторонніх комунікацій, зокрема між заступниками, так і міністрами закордонних справ держав. Основною темою зустрічей та публікацій з Єгиптом було розвиток торговельно-економічних зв'язків, що в свою чергу є головним «стовбуром» у відносинах між Україною та Єгиптом

Ще однією державою на яку було направлено більшість активностей зі сторони Міністерства Іноземних Справ України був Алжир. Але як і з Єгиптом усі проведені зустрічі були спрямовані на продовження поступового розвитку двосторонніх відносин у торговельній сфері. Винятком у напрямку інтересів стала країна Східної Африки Кенія. Але даний виняток також був обумовлений інтересами стосовно економічного співробітництва. Країни інших регіонів Африки як Західної так і Південної, не дивлячись на те що займали певну участь у зустрічах, заявах, конференціях та публікаціях, фактично були поза інтересами розвитку двосторонньої співпраці.

Отже, можна зрозуміти що загальною характеристикою дипломатичної активності України на Африканському континенті до повномасштабного вторгнення це стабільна стагнація у розвитку двосторонніх відносин. Африканський вектор не дивлячись на те що почав все більше цікавити владу Володимира Зеленського та Міністра Закордонних Справ України, він залишався суто як «майданчик» для торгівлі, що в свою чергу мало наслідки після початку повномасштабного вторгнення.

Таблиця 3.2

Загальна статистика дипломатичної активності України на африканському напрямі зовнішньої політики у період жовтень – липень 2022-2023 років за даними МЗС

України

Місяць	Кількість подій	Зустрічі Візити	Конференції	Заяви	Публікації
Жовтень	7	4	1	1	1
Листопад	1	0	0	0	1
Грудень	0	0	0	0	0
Січень	1	1	0	0	0
Лютий	1	0	0	1	0
Березень	1	0	0	0	1
Квітень	2	0	0	1	1
Травень	7	5	0	2	0
Червень	1	0	0	0	1
Липень	8	4	0	1	3
Загальна кількість	29	14	1	6	8

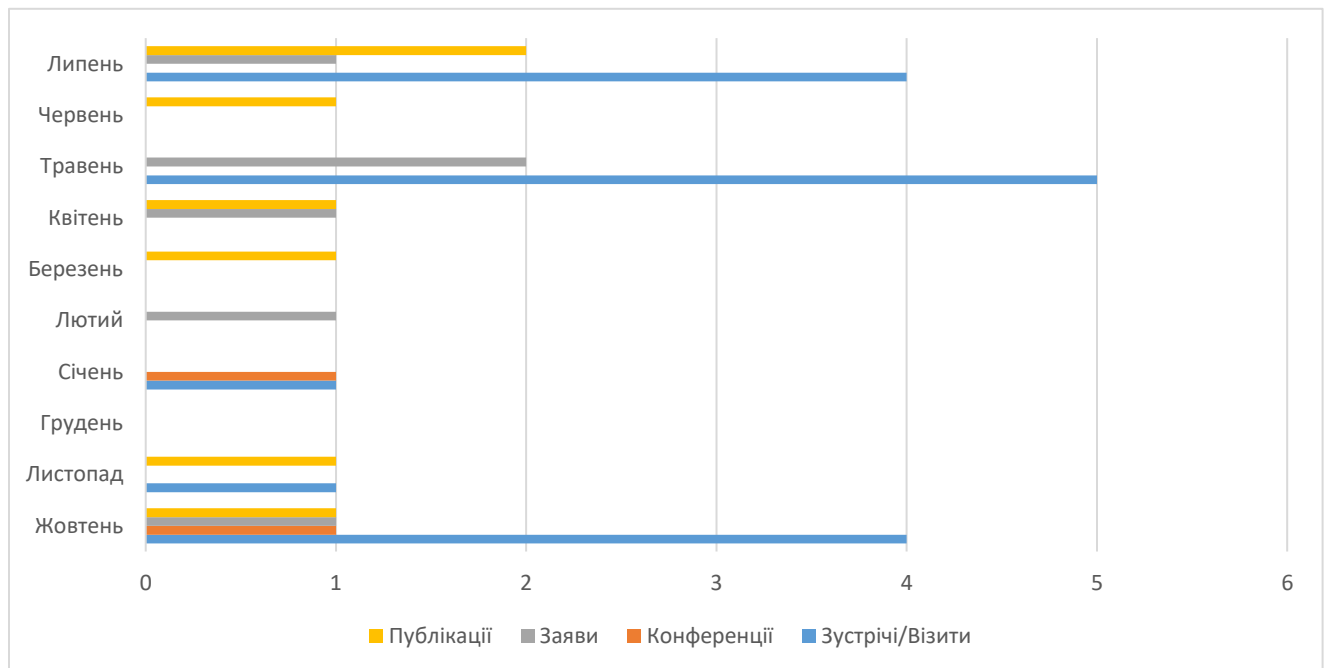

Рис 3.4. Загальна зовнішньополітичної активності України на африканському напрямі зовнішньої політики у період жовтень – липень 2022- 2023 років за даними

МЗС

Після початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації на Україну, погляд на Африканський вектор зазнав певних зрушень у розбудові двосторонніх відносин між Україною та країнами Африки. Так, на початку війни, та початку голосувань на резолюціях ООН щодо агресії проти України стало зрозуміло що африканський вектор в зовнішній політиці України значною мірою відстає порівняно з іншими векторами зовнішньої політики. І що вплив Російської Федерації на африканському континенті наносить значі збитки українському іміджу.

Так політика яку заснував Дмитро Кулеба під назвою «Україно-африканський ренесанс», та її програма у вигляді «турне» по країнам Африки показала хоч і малу, але ефективність у розбудові двосторонніх відносин з іншими регіонами Африки. Так дивлячись на Таблицю №2 та Рис №4 можна побачити що кількість активностей на африканському векторі зросла по своїй кількості. Також якщо порівняти рисунки можна побачити що також збільшилася кількість візитів. Зокрема збільшилася кількість візитів на вищому рівні. Так найбільша активність серед двосторонніх зустрічей та візитів з країнами африканського континенту припала на «турне» міністра закордонних справ України по країнам Африки, на Липень(4), Травень(5) та Жовтень(4). Це в першу чергу зумовлено як зазначалося раніше початком нової стратегії розвитку міждержавних відносин.

Рис 3.5. Розподіл зовнішньополітичних зв'язків та комунікацій України з жовтня 2022 по липень 2023 року

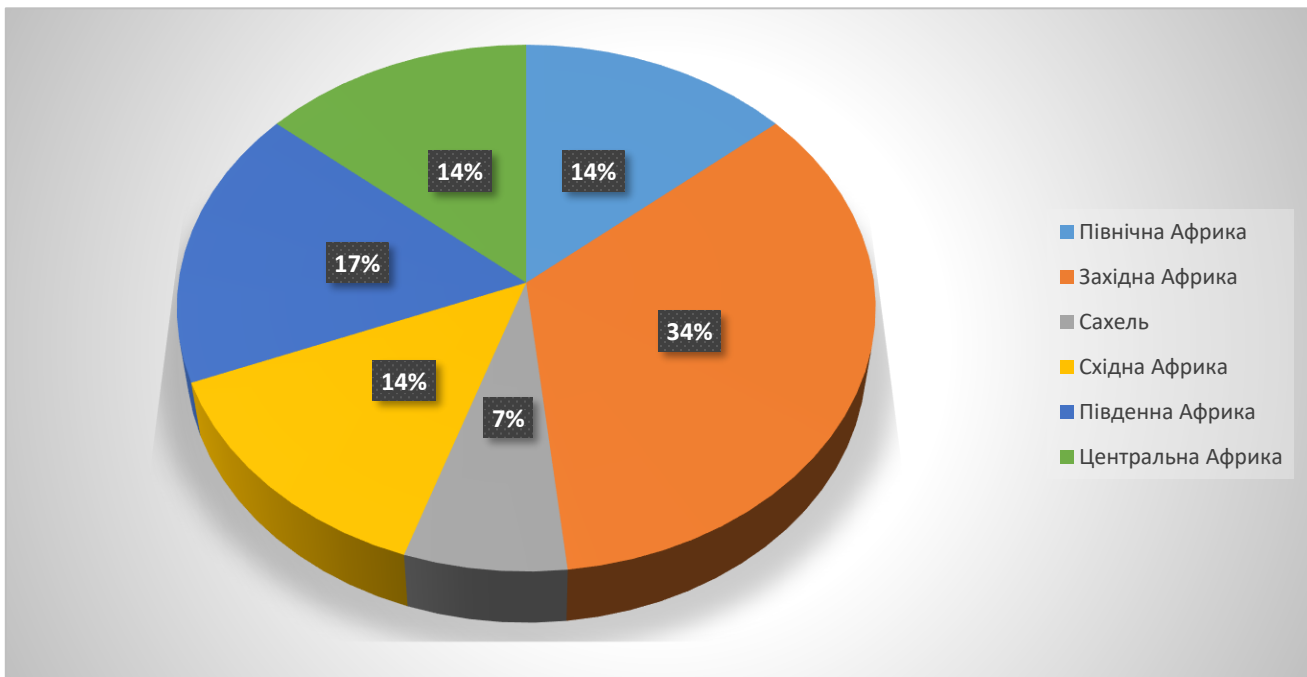

Рис 3.6. Розподіл зовнішньополітичних зв'язків та комунікацій України по регіонам Африки в період з жовтня 2022 по липень 2023 років

Звертаючи увагу на Рис №5 та Рис №6 та порівнюючи Рис №3 та Рис №4 можна

побачити кардинальні зміни в пріоритетах України щодо відносин з країнами африканського континенту. Так протягом жовтня 2022 по липень 2023 року Україна історично змінила пріоритети по регіонам Африки. На перший план вийшла Західна Африка, так на неї припало 34% від усієї активності по країнам Африки за зазначеним періодом. На другому плані посів регіон Південної Африки і на третьому плані залишилась Північна Африка, яка з моменту проголошення незалежності та до повномасштабного вторгнення була головним «стовбуром» у відносинах з країнами Африки.

Так, якщо виокремити три основні держави на які припало найбільше активності за даним періодом, то на першому місці посів Сенегал. Сенегал не дивлячись на те що є доволі малою країною в частині Західної Африки, став піком інтересів України в даному регіоні. Більшість зустрічей та візитів які були в програмі «турів» міністра закордонних справ були спрямовані в першу чергу на розбудову нових, «взаємовигідних» відносин в дипломатичній та політичній сферах. А також ще однією із спрямованістю візитів була протидія впливу Російської Федерації в регіоні а також засудження агресії проти України

Другою країною по кількості візитів та зустрічей посідає Екваторіальна Гвінея, яка також стала частиною турне Дмитра Кулеби. Дана невелика країна в Центральній Африці послугувала першою ціллю розбудови більш якісних двосторонніх відносин в регіоні

Третьою, та самою неоднозначною країною у взаємовідносинах з Україною стала Південна Африка. Активність Міністерства Іноземних Справ в даний період обмежувалось тільки публікаціями та заявами, та фактично відсутністю будь яких візитів та зустрічей. Публікації та заяви щодо Південноафриканської Республіки можна охарактеризувати в більшості своїй негативними. ПАР є однією з найтісніших союзників Російської Федерації на континенті у сфері військово-політичного та економічного співробітництва. Зокрема, важливо зазначити що ПАР також є союзницею Росії у міждержавному альянсі БРІКС, що також має свій негативний вплив на побудову

відносин між державами.

Зокрема також важливо зазначити про самий проблемний регіон у розбудові міждержавних відносин Сахель. Даний регіон який включає в собі такі країни як Малі, Чад, Судан, Мавританію та Нігер є самим недружнім до України в нинішній час. Так Малі, Судан та Нігер фактично є маріонетками Російської Федерації

Отже, після проведення аналізу можна порівняти на скільки змінились пріоритети зовнішньої політики України щодо Африканської периферії після початку повномасштабного вторгнення. Зокрема важливою, і фактично історичною особливістю в зміні пріоритетів стало перерозподіл інтересів по регіонам. Так в ході великого «турне» Дмитра Кулеби та започаткуванню програми «українсько-африканського ренесансу» вектор інтересів зрушився у бік розвитку відносин з Західною, Південною та Центральною Африки що також видно на Рис №5 та №6.

3.2. Загрози та можливості українсько-африканських взаємин

Другим аналізом в рамках дослідження Африканського вектора у зовнішній політиці України виступає SWOT-аналіз. Цей метод допоможе зрозуміти політику «українсько-африканського ренесансу», яка була розпочата на початку повномасштабного вторгнення та має на меті розбудову більш якісних двосторонніх відносин з країнами Африки, та виокремити сильні та слабкі сторони даної програми.

Таблиця 3.3

SWOT-аналіз українсько-африканських взаємин

Сильні сторони	Слабкі сторони
- Взаємовигідна співпраця	- Відсутність достатніх ресурсів для побудови більш якісних відносин через війну
- Покращення двосторонніх комунікацій	- Нестача посольств та консульств у
- Відсутність колоніального минулого	

<ul style="list-style-type: none"> - Боротьба за незалежність проти країни порушника міжнародного права та суверенітету іншої держави - Акцент на прозорості побудови відносин - Охоплення широкого спектру дипломатичної співпраці у плані розбудови миру. 	<p>значної кількості країн</p> <ul style="list-style-type: none"> - Висока конкуренція серед інших акторів міжнародних відносин, серед як минулих колоніальних держав так Росією та Китаєм. - Неоднозначне ставлення через співпрацю з країнами Заходу, (минулими колоністами) - Відсутність стабільних політичних та дипломатичних відносин в минулому
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - Збільшення кількості уваги на африканський вектор в зовнішній політиці - Відкриття нових посольств та консульств - Збільшення комунікаційних інструментів з країнами Африки - Розвиток публічної та освітньої дипломатії як вид м'якої сили - Більш активна участь в регіональних Міжнародних Організаціях - Більш широке залучення африканських країн проти впливу країни агресора на континенті 	<ul style="list-style-type: none"> - Загроза збільшення впливу Російської Федерації на африканський континент - Зростаюча кількість авторитарних держав серед країн Африки - Збільшення нестабільності на континенті через постійні військові конфлікти - Зменшення уваги розвитку зовнішньої політики в сторону Африки.

Сильні сторони стратегії «українсько-африканського ренесансу» полягають в першу чергу в побудові взаємовигідних двосторонніх відносин. Що в свою чергу є

чимало особливим в більшості своїй для африканських держав, які все своє існування страждали від колоніалізму та зовнішнього впливу. Зокрема так само програма акцентує увагу на прозорості у побудові відносин у сіх аспектах. Так само однією з сильних сторін є відсутність колоніального минулого, що в свою чергу дає підґрунтя до побудови відносин без історичного підтексту та упередженості. Боротьба з країною агресором за незалежність також слугує сильним фактором у побудові відносин з країнами Африки, це в свою чергу є паралеллю боротьбі за незалежність серед держав Африки.

Слабкі сторони даної ініціативи є реалістично проблемними. Зокрема як зазначалося раніше, РФ має тісні історичні зв'язки зі значною кількістю африканських держав. Що в свою чергу дозволяє РФ більш якісно розбудовувати відносини з африканськими державами опираючись на допомогу у боротьбі за незалежність у минулому. Зокрема ще однією слабкою стороною яка не дає розкрити весь потенціал даної стратегії полягає в тому що Україна не має в більшості африканських держав посольства та консульства. Відсутність даних дипломатичних установ не дає Україні більш якісно та ефективно комунікувати з державами Африки. Так само великою проблемою є «загальна» конкуренція серед зовнішніх акторів на континенті. Зокрема окрім Росії важливими акторами на периферії Африки є Китай, Сполучені Штати Америки та Франція. Не дивлячись на те що Українська стратегія будується на взаємоповазі та не має сумнівних моментів в минулому як зазначалося раніше. Вона володіє набагато меншою матеріальною та дипломатичною силою ніж вище перелічені країни.

Можливості «українсько-африканського ренесансу» є доволі «туманними» По перше не дивлячись на те що африканський континент почав набагато більше цікавити Україну, про що свідчить проведений контен-аналіз. Він все залишається на «третьому плані», так як на сьогоднішній день курс зовнішньої політики України спрямований на євроінтеграцію та вступ у НАТО. Зокрема однією з кращих можливостей покращення двосторонніх співпраць є збільшення ще більшої уваги на африканський вектор. Так само як і відкриття нових посольств в країнах Африки задля кращої дипломатичної

комунікації. Великою проблемою для України у вік глобалізації є м'яка сила. На жаль м'яка сила України доволі слабка на Африканському континенті порівняно з іншими державами. Але розвиток публічної дипломатії а також розвиток освітньої дипломатії є доволі перспективними в аспектах впливу м'якої сили з Української сторони. Тому дані види дипломатії можуть надати чудову можливість у розвитку двосторонніх відносин України з країнами Африки. Зокрема важливою можливістю є більш активна участь України в регіональних африканських міжнародних організаціях. Це дозволить більш краще «зрозуміти» усі аспекти та особливості країн Африки в політиці та дипломатії.

На жаль, загрози у побудові більш якісних двосторонніх відносин є більш реалістичними ніж можливості. Як зазначалося раніше, Російська Федерація володіє хоч порівняно з іншими акторами впливу на африканському континенті значно меншим впливом ніж США та Китай, вона має значно більший вплив на політику інших держав африканської периферії ніж Україна. Так загроза того що російський вплив збільшить у Африці є доволі реалістичним, зокрема прикладом цьому є збільшення впливу на Малі, Нігер та ЦАР. Зокрема хоч доволі стереотипною, але фактично реалістичною загрозою є збільшення авторитаризму в регіоні. Так збільшення держав в яких до влади може прийти диктатор може призвести до того що Україна не зможе побудувати якісні та взаємовигідні відносини через те що Україна виступає в ролі захисника демократії та прав і свобод людини. Що також в свою чергу фактично зможе зіграти Росії на її сторону. Але загрозою яка дійсно може зупинити будівництво взаємовигідних відносин є зменшення уваги на розвиток африканського вектора. Так послаблення уваги до регіону який є найбільш проблемним для України в плані дипломатії та політичних відносин може призвести до того що відносини прийдеться будувати з «чистого аркушу» [48].

3.3. Прогнози подальшого розвитку африканського напрямку у зовнішній політиці України

Провівши дослідження в минулих підрозділах можна зрозуміти що африканський вектор в зовнішній політиці України є доволі слабким. Так до початку повномасштабного вторгнення, Африка як вектор зовнішньої політики України займав останнє місце в пріоритетах зовнішніх інтересів. Після початку повномасштабного вторгнення та виникнення потреби в політичній та дипломатичній підтримці змусила України переглянути Африку як напрям зовнішньополітичних інтересів.

Зокрема програми двосторонньої співпраці «українсько-африканський ренесанс» та турне Міністра Закордонних Справ по країнам Африки є позитивним зрушенням у напрямку розвитку африканського вектора в зовнішній політиці України. Але не дивлячись на успіхи в розбудові двосторонньої співпраці на цьому напрямі за останні роки, африканський регіон досі залишається на другому плані, що значною мірою гальмує його розвиток. Тому Африка і на сьогоднішній день залишається слаборозвинутою в сфері дипломатії для України. Так важливо використати метод сценаріїв для розуміння ходу подій в майбутньому.

Базовий сценарій: після проведення попередніх дослідження стало зрозуміло, що сучасний африканський вектор в зовнішній політиці України хоч і досяг певних позитивних та історичних зрушень, він розвивається доволі повільно. Але якщо розібрати більш детально, за останні два роки Україна кардинально змінила вектор комунікацій по регіонам. Так як зазначалося раніше, а також згідно з проведеними контент-аналізом матеріалами можна зрозуміти що Україна стабільно рухається в бік субсахарської Африки. Зокрема основним напрямом є Західна та Південна Африка яка представляє собою найбільші інтереси в економічній, політичній та дипломатичній сферах в плані розвитку.

Так, за базовим сценарієм, Україна буде продовжувати нарощувати дипломатичну та політичну підтримку з країнами африканського континенту, продовжуючи політику

взаємовигідної співпраці. Зокрема важливим аспектом в інтересах України на африканській периферії є продовження боротьби з російським впливом в регіоні. Так само Україна продовжить відкривати нові дипломатичні місії в африканських країнах у вигляді посольств та консульств, намагаючись наздогнати країну агресора в сфері дипломатичного та політичного впливу.

Так чи інакше африканський вектор продовжить поступово розвиватися у зовнішній політиці України, займаючи другорядний план.

Оптимістичний сценарій: Даний сценарій виділяється поміж інших на сучасному етапі своєю «менш реалістичністю» в найближчому майбутньому. Але найбільш оптимістичним аспектом у подальшій розбудові двосторонніх відносин в першу чергу є відкриття нових посольств. Ця тематика згадувалась вище неодноразово, але відкриття нових дипломатичних місій в країнах Африки є вкрай важливо для покращення комунікативних можливостей України. Зокрема це допоможе більш краще боротися зі впливом російської федерації та її пропаганди на африканській периферії. Позитивним сценарієм також буде більш активне нарощування дипломатичної уваги регіону, зокрема збільшення дипломатичних контактів, зустрічей, заяв та публікацій. Так посилюючись на контент-аналіз, хоч Україна збільшила кількість даних активностей, включно в сторони інших регіонів Африки, кількість даних подій є мізерна, що говорить про те що до Африки хоч і ставляться з певною увагою, але вона недостатня для подолання впливу Російської Федерації. [14]

Так само оптимістичним аспектом є покращення торгівельно-економічних зв'язків, які в свою чергу більшість часу українсько-африканський відносин були «фундаментом» у розбудові відносин . Даний аспект покращення відносин більше залежить від війни ніж будь який інший, так як війна та бойові дії впливають на торгівельну та логістичну спроможність, що «ясно» проявилось під час дії «Чорноморської Зернової Ініціативи», яка було розірвана зі сторони країни агресора та вплинула на торгівельні спроможності України. Оптимістичний сценарій в даній сфері в першу чергу полягає в тому що у разі повторного розблокування портів, Україна зможе

знову більш якісно співпрацювати з країнами Африки напряму, тим самим розширити інтереси африканських держав щодо України.

В загалом, оптимістичний варіант подій як вже зазначалося є менш реалістичним. Це в першу чергу пов'язано з обмеженістю ресурсів України у конкуренції з іншими акторами під час війни, а також боротьби з пропагандою та впливом РФ на континенті.

Песимістичний сценарій: З огляду на проведений SOWOT-аналіз, а точніше його слабкі місця сучасної політики України щодо Африки, того як країна агресор впливає на африканські держави та їх політику, а також через відсутність як дипломатичних так і торгівельних ресурсів б вимальовується доволі імовірно погіршення ситуації на африканському векторі.

Песимістичний сценарій в першу чергу полягає в першу чергу в зменшенні дипломатичних контактів. Так, не дивлячись на те що відбулися багато зустрічей та візитів під час великих «турне», дипломатична активність може впасти. Зокрема одним з головних негативних чинників є «заморозка» подальшого відкриття посольств в країнах Африки. Тут можна виділити як зовнішні та внутрішні аспекти негативного впливу на африканський вектор. Зовнішні фактори включають в собі і першу чергу нарощування російського впливу, який має набагато більше ресурсів. Внутрішні та зовнішні конфлікти серед держав Африки, що також є багато імовірним фактором песимістичного сценарію подальшого ефективного розвитку. Так і внутрішні проблеми в самій Україні, зокрема як згадувалось раніше ще за довго до війни криза 2009 року трохи не привела до закриття деяких посольств в Африці.

В найгіршому з випадків в песимістичному сценарію є повернення в період до повномасштабного вторгнення в аспекті розвитку відносин з країнами Африки. Через всі вище зазначені негативні чинники Україна повернеться до стадії стагнації. А тоді повністю програє дипломатичну, інформаційну, торгівельну та політичну війну Росії

Таким чином, узагальнюючи, дослідження в даному розділі розкривають сучасний стан африканського вектора у зовнішній політиці України, зокрема проявляючи динаміку та зміни у інтересах та ставленні до африканських держав зі сторони України.

Контент-аналіз допоміг порівняти період за рік до війни, так і рік після початку вторгнення. Зокрема було виявлено що пріоритети України у бік інших регіонів Африки кардинально змінилися, так зміщення в пріоритетах відбулося з «історичної» Північної Африки у бік Західної та Південної. Зокрема, збільшилася кількість контактів та візитів у рамках двосторонніх співпраць.

SWOT-аналіз в свою чергу дав об'єктивне бачення розвитку нової стратегії побудови відносин з державами Африки. Так не дивлячись на те що сильних сторін більше, слабкі сторони та загрози на шляху до побудови більш якісних відносин в сфері політики, дипломатії та торгівлі є доволі реалістичними та загрозливими для подальшого розвитку.

Сценарний-аналіз показав три основних вектора розвитку подій. Базовий сценарій є більш вірогідним у подальшому повільному, але стабільному розвитку африканського вектора. Оптимістичний сценарій є більш «утопічним», який показує більш активне залучення африканського континенту у зовнішній політиці України. Песимістичний сценарій є також доволі реалістичним, враховуючи величезну кількість як внутрішніх, так і зовнішніх факторів через війну, подальший розвиток двосторонньої співпраці може погіршитися.

ВИСНОВКИ

Дослідження становлення та розвитку зовнішньополітичних відносин України та країн Африканського континенту дозволяє сформулювати наступні висновки.

Початок розбудови відносин між Україною та країнами Африки після проголошення незалежності першої, мав величезний потенціал у встановленні якісних двосторонніх зв'язків. Зокрема в період дев'яностих та ранніх нульових, Україна встановила дипломатичні зв'язки з більшістю африканських держав з якими співпрацює на сьогоднішній день. Але політична та економічна криза після розвалу Радянського Союзу, та проблем які постали перед Україною після отримання державності не дали розкрити потенціал у розвитку подальших відносин. Зокрема коли ситуація в нульових в Україні «більш-менш» стабілізувалася, африканський напрям у зовнішній політиці України все одно займав «другорядний» план в інтересах України на міжнародній арені. Так українські інтереси більше обмежувались «логістичною близькістю», тобто Північною Африкою, і тільки в торгівельних інтересах. Також поштовхом до відносин важливо виокремити миротворчі операції на континенті. Так Україна в рамках обов'язків перед ООН приймала участь у врегулюванні конфліктів в більшості держав на континенті, що також частково позитивно виокремилось на іміджі України перед державами Африки.

Стагнаційний період у відносинах між Україною та африканськими державами характеризувався значними як негативними так і частково позитивними змінами у пріоритетах зовнішньої політики України. Період стагнації фактично можна вважати початком анексії Криму та війни на Донбасі. Зокрема внутрішньополітичні проблеми України значно негативно вплинули на і так слабкі міждержавні відносини. Величезним ударом, та неприємною правдою стало голосування з приводу територіальної цілісності у Генеральній Асамблеї ООН України з питання анексії Криму. Так більшість африканських держав «утримались» від голосування, тим самим проявивши відсутність

інтересу до «конфлікту». Зокрема, в даній негативній тенденції винна в більшості своїй «пасивна» політика України в минулих роках, яка була спрямована в першу чергу як зазначалось раніше на безпосередньо розвиток торгівельних відносин, ігноруючи перспективи та важливість у побудові більш якісних дипломатичних та політичних зв'язків. Позитивним зрушенням у бік Африки після періоду початку війни на Донбасі та анексією Криму стало затвердження «стратегії зовнішньої політики України», в якій безпосередньо згадувалась Африка як один з напрямків інтересів зовнішньої політики України. Але проблема полягала в тому що африканський напрямок розглядався з напрямком близького сходу, що робило інтереси України в Африці більш «узагальненими» в контексті більш сконцентрованої уваги до континенту.

Посилення політичних та безпекових цілей України стало переломним моментом в національних інтересах України щодо африканського континенту після початку повномасштабного вторгнення. Голосування на Генеральній Асамблеї ООН другий раз довели Україні «занепад» та фактично катастрофу на африканському напрямі. Зокрема на голосуваннях африканські країни проявили себе знову «пасивно» приймаючи сторону незацікавленості у війні. Тому Україна почала більш активно розвивати даний напрям у своїй зовнішній політиці. Так була започаткована стратегія «українсько-африканського ренесансу», яка мала на меті розширення взаємовигідних відносин з країнами Африки. Частиною цієї програми стали перші в історії «турне» міністра закордонних справ. Даний вид діяльності мав на меті більш краще розвинути двосторонню співпрацю між країнами. Зокрема дана програма мала певний успіх, зокрема ознакою цього стало повторення даного туру зі сторони країни агресора, в намаганні наздогнати Україну в даній ініціативі а також збільшити свій вплив на континенті. Зокрема безпекові цілі України стали доволі неоднозначними в плані їх реалізації. Так Україна під час активної фази розвитку відносин в період «турів» активно просувала боротьбу з пропагандою Російської Федерації на континенті. Складнощі полягали в тому що величезна кількість африканських держав підпадали під інформаційний, військовий та політичний вплив РФ, тим самим країна агресор просувала «ідею» що Україна є союзником минулих країн

колоністів, що в свою чергу має негативний вплив. Зокрема військові операції України в Судані стали доволі неоднозначними, так як розходилися з програмою взаємовигідних відносин, і по суті повторювали методи боротьби за вплив інших акторів в регіоні як Росії та Франції. В загалом, новий виток розвитку відносин з країнами Африки не дивлячись на пропаганду зі сторони РФ а також значно більший вплив на континенті, дав позитивні результати у напрямку розвитку африканського вектора в Україні.

Доступ до нових ринків та ресурсів став одним з найголовнішим напрямів у розвитку двосторонніх співпраць з країнами Африки. Зокрема торгівля завжди була головним стовбуром у відносинах України з країнами Африки більшість часу з моменту проголошення незалежності. Так, повномасштабне вторгнення негативно вплинуло на перспективи співпраці України з країнами Африки. Втрата території та погіршення логістичних шляхів не просто погіршили торгівельно-економічні зв'язки, а і поставили під загрозу голоду сотні мільйонів людей на континенті. Так була заснована програма «Grain from Ukraine», яка мала на меті продаж зерна через партнерів закордоном, зокрема в країни Африки які найбільше страждають від продовольчої кризи. Також розірвання зі сторони країни агресора договорів «Чорноморської зернової ініціативи» призвело до ще більших проблем з логістикою. В загалом перспективи розвитку торгівельних відносин України з країнами Африки залишаються в «туман» в умовах війни. Тому даний, дуже важливий сектор у побудові двосторонніх відносин на сьогоднішній день є критично відсталим.

Застосування м'якої сили та публічної дипломатії України заради партнерства та просування української культури також є важливим напрямом у розбудові двосторонньої співпраці. Нажаль, так виявилось що відсутність якісних дипломатичних та політичних зв'язків у минулому стали справжньою перешкодою у розвитку даних сфер впливу. Зокрема, м'яка сила Україна доволі відстає від інших акторів впливу на континенті як США, Франції та Росії. Тому на сьогоднішній день єдиним дієвим способом розвитку двосторонніх відносин у цій галузі є освітня дипломатія, розширення якої може покращити розуміння один-одного у майбутньому.

Провівши аналіз зміни активності на африканському напрямі зовнішньої політики України до повномасштабного вторгнення та після. Можна сформулювати чітке розуміння зміни пріоритетів України до повномасштабного вторгнення у 2021 році, та після протягом з жовтня 2022 по липень 2023 року. Так відбулося відходження від «традиційної» Північної Африки, яка було центром уваги України протягом 30 років незалежності. Зокрема переосмислення перспектив відбулося в регіони Західної та Південної Африки, на які було більше за все концентрації уваги зі сторони Міністерства Іноземних Справ. Таким чином це «історичне відходження» можна вважати успіхом у розширенні інтересів України в Африці на південь від сахари.

Проведений SWOT-аналіз «українсько-африканського ренесансу» як політики побудови двосторонніх відносин чітко виокремив слабкі та сильні сторони цієї політики. Сильними сторонами даної програми є в першу чергу взаємовигідна співпраця яка будується на повазі національних інтересів один-одного, відсутність колоніального минулого як один з найголовніших факторів побудови відносин з країнами жертвами колоніалізму, а також побудова прозорих відносин, що також є важливим аспектом у розбудові відносин. Слабкими сторонами є відсутність достатніх ресурсів для розбудови двосторонньої співпраці через війну, невелика кількість дипломатичних представництв в країнах Африки що погіршую чинник комунікацій з країнами а також висока конкуренція з іншими акторами зовнішнього впливу на континенті. Серед можливостей, це в першу чергу збільшення уваги на африканський вектор у зовнішній політиці України, відкриття нових дипломатичних установ а також збільшення комунікаційних інструментів з країнами Африки. З загроз це в першу чергу збільшення впливу РФ на африканській периферії а також зростання кількості авторитарних держав.

Сценарій подальшого розвитку африканського напрямку у зовнішній політиці України в майбутньому дав бачення майбутнього розвитку африканського вектора у зовнішній політиці України. Так, було зроблено базовий, оптимістичний та песимістичний сценарії розвитку подій. Зокрема базовий сценарій прогнозує стабільний, але повільний розвиток даного вектора у зовнішній політиці України. Оптимістичний

сценарії прогнозує збільшення уваги до Африки в контексті активності та напрямів зовнішньої політики України. Песимістичний сценарій є доволі реалістичним в умовах повномасштабної війни. Так у України недостатньо ресурсів задля протидії країни агресору на континенті, зокрема у торгівельній та політичних сферах.

Отже, африканський вектор у зовнішній політиці України безумовно, не дивлячись на те що повномасштабне вторгнення змінило ставлення до Африки як напряму у зовнішній політиці, збільшивши увагу та інтерес в його сторону є доволі слабким. Так Африка досі залишається напрямом зовнішньої політики якому переділяють доволі мало уваги, зокрема і через брак ресурсів для цього. Тому Африка в контексті зовнішньої політики України на сьогоднішній день досі посідає на «другому плані».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Африканський Союз / Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/afrikanskij-soyuz> (Дата звернення: 20.03.2024)
2. Близький Схід та Північна Африка як сфера інтересів України / за ред. О.В. Литвиненка / Національний інститут стратегічних досліджень. Київ: НІСД, 2020. 85 с. URL: https://www.niss.gov.ua/sites/default/files/2020-07/e-book_orient_complete.indd_.pdf (Дата звернення: 20.03.2024)
3. Брайлян Є. Забутий континент нових можливостей: як російська агресія в Україні вплинула на Африку. Армія Inform. серпень 2022. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/08/18/zabutyj-kontynent-novyh-mozhlyvostej-yak-rosijska-agresiya-v-ukrayini-vplynula-na-afryku/> (Дата звернення: 10.04.2024)
4. Брайлян Є. Як змінилося сприйняття України у світі після 24 лютого 2022 року. Армія Inform. лютий 2023. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/02/23/yak-zminylosya-spryjnyattya-ukrayiny-u-sviti-pislya-24-lyutogo-2022-roku/> (Дата звернення: 15.04.2024)
5. Виступ Володимира Зеленського на засіданні Бюро Асамблеї Африканського Союзу / Офіс Президента України. червень 2022. URL: <https://www.president.gov.ua/news/shob-ne-bulo-zagrozi-golodu-mayut-pripinitisya-pamagannya-ro-75921> (Дата звернення: 15.03.2024)
6. Волинцев О.Д. «Африканський виклик для Української дипломатії в умовах повномасштабного вторгнення РФ// Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Дипломатія в міжнародних відносинах: Сучасні виклики та перспективи», 29 лютого 2024 р., НАУ м. Київ. 2024. С. 39-40.
7. Волинцев О.Д. «Посилення безпекових цілей України в Африці як протидія російському впливу на континенті» // XXIV Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки», 2–5 квітня 2024р., НАУ м. Київ, 2–5 квітня 2024 р.

8. Ворожбит О. У напрямку на південь. Український тиждень. Травень 2023. URL: <https://tyzhden.ua/u-napriamku-na-pivden/> (Дата звернення: 15.03.2024)

9. Гамалій І. Дмитро Кулеба розпочав третє турне країнами Африки через загострення продовольчої кризи. LB UA. липень 2023. URL: https://lb.ua/world/2023/07/23/566546_dmitro_kuleba_rozpochav_tretie_turne.html (Дата звернення: 12.03.2024)

10. Гвоздєва О. Експорт з України під час війни: як змінилась структура постачань української продукції за кордон. Економічна Правда. жовтень 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/10/24/692959/> (Дата звернення: 24.03.2024)

11. Гончаренко Р. Що означає вихід Росії з "зернової угоди". DW. Липень 2023. URL: <https://www.dw.com/uk/so-oznaczae-vihid-rosii-z-zernovoi-ugodi/a-66239906> (Дата звернення: 23.03.2024)

12. Дмитро Кулеба підбив підсумки другого африканського турне: африканські партнери готові до повернення України на континент / МЗС України. травень 2023. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-pidbiv-pidsumki-drugogo-afrikanskogo-turne-afrikanski-partneri-gotovi-do-povernennya-ukrayini-na-kontinent> (Дата звернення: 12.03.2024)

13. Дорош Л.О, Івасечко О.Я, Турчин Я.Б. Зовнішня політика України. Львів : Львівська Політехніка, 2021. 275 с.

14. Ерман Г. Сонце сходить над Африкою: як цей континент може врятувати економіку України. BBC News Україна. липень 2018. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-44941330> (Дата звернення: 23.03.2024)

15. Здобутки України на африканському напрямі у 2022 році / МЗС України. Січень 2023. URL: <https://mfa.gov.ua/news/zdobutki-ukrayini-na-afrikanskomu-napryami-u-2022-roci> (Дата звернення: 19.03.2024)

16. Ізвоцікова А. Зеленський зустрівся з представниками африканських ЗМІ. Суспільне: новини. листопад 2023. URL: <https://susplne.media/618057-zelenskij-zustrivsa-z-predstavnikami-afrikanskih-zmi-pro-so-govorili/> (Дата звернення: 20.04.2024)

17. Кривонос П., Денисенко А., Туркевич В. «Україна Дипломатична»: щорічний щоденник / Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України». К.: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2023. С. 264-267.

18. Кулеба затвердив першу в історії МЗС Комунікаційну стратегію Україна – держави Африки. Укрінформ. грудень 2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3806969-kuleba-zatverdiv-persu-v-istorii-mzs-komunikacijnu-strategiu-ukraina-derzavi-afriki.html> (Дата звернення: 21.04.2024)

19. Кулеба розповів про результати африканського турне. Укрінформ. жовтень 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3595848-kuleba-rozpoviv-pro-rezultati-afrikanskogo-turne.html> (Дата звернення: 22.03.2024)

20. Лекція міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби в Університеті Преторії, ПАР / МЗС України. листопад 2023. URL: <https://mfa.gov.ua/news/lekciya-ministra-zakordonnih-sprav-ukrayini-dmitra-kulebi-v-universiteti-pretoriyi-par> (Дата звернення: 21.04.2024)

21. Матяш Т. Українсько-африканський ренесанс буде заснований на принципі взаємної поваги та вигоди: Кулеба. LB.UA. жовтень 2022. URL: https://lb.ua/world/2022/10/04/531491_kuleba_ukrainskoafrikanskiy.html (Дата звернення: 12.03.2024)

22. Миротворча діяльність у Сьєрра-Леоне. Мілітарний. листопад 2009. URL: <https://mil.in.ua/uk/myrotvorcha-diyalnist-u-syerra-leone/> (Дата звернення: 28.11.2023)

23. Міжнародна організація франкофонії / МЗС України. квітень 2021. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/mizhnarodna-organizaciya-frankofoniyi> (Last accessed: 28.11.2023)

24. Міністерство закордонних справ України / Прес-центр: веб-сайт. URL: <https://mfa.gov.ua/timeline?&type=posts> (Last accessed: 28.11.2023)

25. Нестеренко І. Крізь терни до зірок: зовнішня політика України в Африці. Adastra Fellows, Аналітичний центр ADASTRA. Листопад 2022. URL: <https://adastra.org.ua/blog/kriz-terni-do-zirok-zovnishnya-politika-ukrayini-v-africi> (Дата

звернення: 27.11.2023)

26. Перспективи розвитку співпраці між Україною та країнами Африки / Верховна рада України. листопад 2016. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/136793.html> (Дата звернення: 22.03.2024)

27. Політичні відносини між Україною та Єгиптом / МЗС України. вересень 2022. URL: <https://egypt.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/412-ukraine-egypt-relations> (Дата звернення: 28.11.2023)

28. Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України / Офіс президента України. липень 2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017> (Дата звернення: 11.03.2024)

29. Посилення партнерства між Україною та державами Африки на фоні спровокованої РФ продовольчої кризи / МЗС України. Центр міжнародної безпеки. Київ, 2022. 8 с. URL: https://analytics.intsecurity.org/wp-content/uploads/2022/11/Ukr_Africa-Centre_10_Strengthening-of-Partnership-between-Ukraine-and-African-Countries-1.pdf (Дата звернення: 23.03.2024)

30. Співпраця між країнами Африки та Україною / Київська школа економіки. URL: <https://kse.ua/ua/the-african-countries-and-ukraine-partnership-africa/> (Дата звернення: 24.03.2024)

31. Стець А. Вперше в історії Україна відкрила посольство в африканській республіці Гана. ZAXID.NET. грудень 2023. URL: https://zaxid.net/vpershe_v_istoriyi_ukrayina_vidkrila_posolstvo_v_afrikanskiy_respublitsi_gana_n1577064 (Дата звернення: 15.03.2024)

32. Україна відкрила посольство в Конго. Укрінформ. квітень 2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3851075-ukraina-vidkrila-posolstvo-v-kongo.html> (Дата звернення: 15.03.2024)

33. Україна відправляє своїх миротворців у Кот-д'Івуар. Мілітарний. 2009. URL: <https://mil.in.ua/uk/ukrayina-vidpravlyaye-svoyih-myrotvortsiv-u-kot-d-ivuar/> (Дата звернення: 28.11.2023)

34. Україна може почати закривати посольства. Українська правда. 2009. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2009/10/9/4232510/index.amp> (Дата звернення: 29.11.2023) (Дата звернення: 03.12.2023)

35. Україна підписала зернову угоду / за ред. В. Недашківського. Finance UA. липень 2023. URL: <https://finance.ua/ua/saving/ukraina-pidpysala-zernovu-ugodu> (Дата звернення: 22.03.2024)

36. Царук М. Понад 346 мільйонів жителів Африки страждають від гострої нестачі продовольства. ZN,UA. червень 2022. URL: <https://zn.ua/ukr/WORLD/ponad-346-miljoniv-zhiveliv-afriki-strazhdajut-vid-hostroji-nestachi-prodovolstva.html> (Дата звернення: 23.03.2024)

37. Юрченко Н. Максим Субх, спецпредставник України з питань Близького Сходу та Африки. Укрінформ. березень 2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3687004-maksim-subh-specpredstavnik-ukraini-z-pitan-blizkogo-shodu-ta-afriki.html> (Дата звернення: 22.03.2024)

38. Яковлев М., Сабура О., Усачова В. Україна в публікаціях аналітичних центрів Субсахарської Африки: російсько-українська війна та вплив пропаганди. Школа політичної аналітики НаУКМА. Київ, 2023. URL: <https://spa.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/Ukraine-v-publikatsiiakh-analitychnykh-tsentriv-Subsakharskoi-Afryky-rosiysko-ukrainska-viyna-ta-vplyv-propahandy-rf.pdf> (Дата звернення: 15.03.2024)

39. Danishevska K. Battle for South. Why Africa supports Russia and how Ukraine plans to change it. RBC-Ukraine. June 2023. URL: <https://newsukraine.rbc.ua/analytics/battle-for-south-why-africa-supports-russia-1686743749.html> (Last accessed: 15.03.2024)

40. Dr. Mills G. Why Kyiv Needs an Africa Strategy. The Royal United Services Institute. January 2023. URL: <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/why-kyiv-needs-africa-strategy> (Last accessed: 16.03.2024)

41. Ferragamo M. Russia's Growing Footprint in Africa / Council on Foreign Relations. December 2023. URL: <https://www.cfr.org/background/russias-growing-footprint-africa>

(Last accessed: 11.03.2024)

42. Götz E., Kaas J.G., Knudsen K.P. How African states voted on Russia's war in Ukraine at the United Nations – and what it means for the West. Danish Institute for International Studies. november 2023. URL: <https://www.diis.dk/en/research/how-african-states-voted-on-russias-war-in-ukraine-the-united-nations-and-what-it-means> (Last accessed: 11.03.2024)

43. Grain From Ukraine / MFA Ukraine. March 2024. URL: <https://mfa.gov.ua/en/grain-ukraine#:~:text=%C2%ABGrain%20from%20Ukraine%C2%BB%20is%20a,Food%20Security%20Summit%20in%20Kyiv>. (Last accessed: 22.03.2024)

44. Impact of Russia-Ukraine Conflict on African Food Systems: веб-сайт. URL: <https://www.nepad.org/microsite/impact-of-russia-ukraine-conflict-african-food-systems> (Last accessed: 23.03.2024)

45. Kachur D., Rozumna O. Starting a dialog: Ukrainian cultural diplomacy in South Africa. Міжнародна політика і співробітництво, Стратегічна панорама. 2017. URL: <https://niss-panorama.com/index.php/journal/article/view/21/21> (Last accessed: 23.03.2024)

46. Kaledzi I. Ukraine's aim to deepen ties in Africa leaves open questions. DW. December 2022. URL: <https://www.dw.com/en/ukraines-aim-to-deepen-ties-in-africa-leaves-open-questions/a-64222744> (Last accessed: 11.03.2024)

47. Kirichenko D. Slow Wooing: Ukraine Makes the Anti-Imperial Case to Africa / Center for European Policy Analysis. December 2023. URL: <https://cepa.org/article/a-slow-wooing-ukraine-makes-the-anti-imperial-case-to-africa/> (Last accessed: 12.03.2024)

48. Raafat O. Walking the tightrope: the Ukrainian crisis through the eyes of Africa. Journal Policy Brief, Cairo University. March 2023. №128. P. 8. URL: <https://www.euromesco.net/wp-content/uploads/2023/03/Policy-Brief-N%C2%BA128.pdf> (Last accessed: 13.03.2024)

49. Resolution of the United Nations General Assembly on "Territorial integrity of Ukraine" affirms the sovereignty and territorial integrity of Ukraine within its internationally recognized borders / MFA Ukraine. march 2014. URL:

<https://vienna.mfa.gov.ua/en/news/20814-rezolyucija-generalynoji-asambleji-oon-teritorialyna-cilisnisty-ukrajini-pidtverdzhuje-suverenitet-ta-teritorialynu-cilisnisty-ukrajini-v-mezhah-jiji-mizhnarodno-viznanih-kordoniv> (Last accessed: 29.11.2023)

50. Saifaddin G. Value of wheat and meslin imports into Africa as of 2022, by exporting country: Statista. September 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/1294153/value-of-wheat-imports-into-africa-by-exporting-country/#:~:text=Main%20supplying%20markets%20of%20wheat%20to%20Africa%202022&text=Wheat%20exports%20to%20Africa%20from,nearly%20two%20billion%20U.S.%20dollars>. (Last accessed: 22.03.2024)

51. SG Report on the UN Observer Mission in Angola (MONUA) / UN Security Council. Reliefweb. 1998. URL: <https://reliefweb.int/report/angola/sg-report-un-observer-mission-angola-monua> (Last accessed: 28.11.2023)

52. Ukraine Fights Russia in Sudan. Asharq Al-Awsat. March 2024. URL: <https://english.aawsat.com/features/4901321-ukraine-fights-russia-sudan> (Last accessed: 13.03.2024)

53. Ukraine Foreign Minister Urges African Nations to Ditch Neutrality in Russia War / Associated press. May 2023. URL: <https://www.voanews.com/a/ukraine-foreign-minister-urges-african-nations-to-ditch-neutrality-in-russia-war/7107417.html> (Last accessed: 12.03.2024)

54. Ukraine/Russia: As War Continues, Africa Food Crisis Looms: Human Rights Watch. April 2022. URL: <https://www.hrw.org/news/2022/04/28/ukraine/russia-war-continues-africa-food-crisis-looms> (Last accessed: 22.03.2024)

55. Ukrainian Export / OEC: веб-сайт. URL: <https://oec.world/en/profile/country/ukr?yearSelector1=2022&latestDataNonSubnationalMonthSelector=202302> (Last accessed: 24.03.2024)

56. Ukraine's participation in the peacekeeping activities / MFA Ukraine. February 2014. URL: <https://nigeria.mfa.gov.ua/news/1881-ukraines-participation-in-the-peacekeeping-activities> (Last accessed: 28.11.2024)

57. Veselovsky A. Ukraine's African connection / Foreign and security policy. August 2021. URL: <https://www.ips-journal.eu/topics/foreign-and-security-policy/ukraines-african-connection-5348/> (Last accessed: 12.03.2024)

58. Yohannes-Kassahun B. One Year Later: The impact of the Russian conflict with Ukraine on Africa. Africa Renewal. February 2023. URL:<https://www.un.org/africarenewal/magazine/february-2023/one-year-later-impact-russian-conflict-ukraine-africa> (Last accessed: 12.03.2024)

ДОДАТКИ

Додаток 1: Контент-аналіз Міністерства Закордонних Справ України за 2021 рік

Тип події	Дата	Опис події	Країна напрямку	Посилання
Конференція	26.01.2021	Перша заступниця міністра закордонних справ України Еміне Джапарова виступила на конференції ООН разом з представниками Сьєрра-Леоне, Судану, де закликала до глобального припинення бойових дій і підкреслила необхідність ефективного миробудівництва, зокрема захисту прав людини та залучення жінок і молоді.	Судан, Сьєрра-Леоне	https://mfa.gov.ua/news/emine-dzhaparova-na-konferenciyi-visokogo-rivnya-fondu-mirobudivnictva-oon-zabezpechennya-stalogo-miru-u-sviti-kritichnij-viklik-sogodennya
Зустріч	28.01.2021	Дмитро Сенік: МЗС України запускає серію брифінгів для українських експортерів про торговельні можливості в Африці	Єгипет	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-senik-mzs-ukrayini-zapuskaye-seriyu-brifingiv-dlya-ukrayinskih-eksporteriv-pro-torgovelni-mozhливosti-v-africi
Публікація	25.02.2021	Дмитро Кулеба та Самех Шукрі обговорили розвиток торгівлі та економічної співпраці між Україною та Єгиптом	Єгипет	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ta-sameh-shukri-obgovorili-rozvitok-torgivli-ta-ekonomichnoyi-spivpraci-mizh-ukrayinoyu-ta-yegiptom
Конференція	3.03.2021	Онлайн конференція між елітами в економічній сфері обох країн щодо покращення двосторонньої співпраці	Кенія	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-senik-keniya-mozhe-stati-vorotami-narinki-krayin-shidnoyi-afriki

				dlya-ukrayinskih-eksporteriv
Зустріч-консультація	5.04.2021	Дмитро Сенік провів зустріч з заступником міністра закордонних справ Єгипту з європейських питань Бадра Абдель-Ати з питань політичного та економічного розвитку двостороннього співробітництва	Єгипет	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-senik-yegipet-nash-klyuchovij-ekonomichnij-partner-v-africi
Публікація	23.05.2021	Дмитро Кулеба провів телефонну розмову з главою МЗС Єгипту Самехом Шукрі з питань покращення двостороннього співробітництва з питань економічного розвитку	Єгипет	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-proviv-telefonnu-rozmovu-z-glavoyu-mzs-yegiptu-samehom-shukri
Зустріч	2.06.2021	Дмитро Сенік: МЗС України готове надавати сприяння українським експортерам у виході на ринки Алжиру	Алжир	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-senik-mzs-ukrayini-gotove-nadavati-spriyannya-ukrayinskim-eksporteram-u-vihodi-na-rinki-alzhiru
Зустріч	2.07.2021	Дмитро Кулеба провів телефонну розмову з Прем'єр-міністром Уряду національної єдності Лівії	Лівія	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-proviv-telefonnu-rozmovu-z-premyer-ministrom-uryadu-nacionalnoyi-yednosti-liviyi
Публікація	15.07.2021	Посилення економічної співпраці України та Ліберії	Ліберія	https://mfa.gov.ua/news/liberiya-vidkrila-rinok-dlya-ukrayinskih-virobnikiv-myasap-tici
Зустріч	15.07.2021	Дмитро Сенік обговорив із Гадою Шалябі створення в Єгипті української "гарячої"	Єгипет	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-senik-obgovoriv-iz-gadoyu-shalyabi

		лінії” для українських туристів		stvorennya-v-yegipti-ukrayinomovnoyi-garyachoyi-liniyi-dlya-ukrayinskih-turistiv
Публікація	16.07.2021	Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба провів телефонну розмову з міністром закордонних справ Нігерії Джеффри Онйсамою, домовившись про активізацію політичного діалогу, розширення торгівлі та співробітництва в освітній сфері, плануючи провести найближчим часом політичні консультації та обговорити організацію двостороннього бізнес-форуму, а також запропонував своєму колегові візит до України.	Нігерія	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-obgovoriv-iz-dzheffri-onjyeamoyu-aktivizaciyu-vidnosin-ukrayini-ta-nigeriyi
Публікація	20.07.2021	Телефонна розмова між головами МЗС України та Ботсвани з приводу поглиблення співпраці в сфері економічної та освітньої дипломатії	Ботсвана	https://mfa.gov.ua/news/aktivizaciya-vidnosin-z-krayinami-afriki-dmitro-kuleba-proviv-telefonnu-rozmovu-z-glavoyu-mzs-botsvani
Публікація	29.07.2021	Телефонна розмова між Дмитром Кулебою та міністеркою закордонних справ Кот-д'Івуару	Кот-д'Івуар	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-proviv-telefonnu-rozmovu-z-ministerkoyu-zakordonnih-sprav-kot-divuaru

Публікація	10.08.2021	Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба провів першу телефонну розмову з міністром закордонних справ Сенегалу Аїсатою Таль Саль, домовившись про створення ділової ради для поглиблення контактів бізнесу, збільшення кількості сенегальських студентів у вищих навчальних закладах України та запрошення її відвідати Україну.	Сенегал	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-obgovoriv-iz-glavoyu-mzs-senegaluyayisatoyu-tal-sal-stvorennya-ukrayinsko-senegalskoyi-dilovoyi-radi
Публікація	02.09.2021	Україна налагоджує співробітництво з Організацією ісламського світу з питань освіти, науки та культури	Марокко	https://mfa.gov.ua/news/ukrayina-tamarokko-obgovorili-spivrobitnictvo-nacionalnih-komisij-u-spravah-yunesko
Зустріч	07.07.2021	Дмитро Кулеба зустрівся з делегацією представників Кенії задля покращення двосторонньої співпраці	Кенія	https://mfa.gov.ua/news/ukrayina-takeniya-domovilisya-aktivizuvati-dvostoronni-vidnosini
Зустріч	21.09.2021	Заступник міністра закордонних справ України Дмитро Сенік провів зустріч з послом Республіки Судан Мохамедом Еїсом Ісмаїлом Дахабом, підкресливши його внесок у розвиток відносин між країнами та обговоривши плани щодо подальшої співпраці в різних	Судан	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-senik-prijnyav-posla-respubliki-sudan-v-ukrayini-mohameda-eisu-ismayila-dahaba

		сферах.		
Зустріч	22.09.2021	Дмитро Кулеба у Нью-Йорку провів переговори глав МЗС України та Єгипту з питань покращення економічної співпраці	Єгипет	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-u-nyu-jorku-proviv-pershi-za-tri-roki-peregovori-glav-mzs-ukrayini-ta-yegiptu
Зустріч	22.09.2021	Дмитро Сенік, заступник міністра закордонних справ України, провів відеозустріч з заступником міністра закордонних справ Танзанії Мбаруком Нассором Мбаруком, обговоривши розвиток політичного діалогу, торгівлі та плани організації бізнес-місії та політичних консультацій.	Танзанія	https://mfa.gov.ua/news/ukrayina-ta-tanzaniya-domovilisya-aktivizuvati-dvostoronni-vidnosini
Публікація	18.10.2021	Телефонна розмова між главами МЗС обох країн задля відновлення активної двосторонньої співпраці	ПАР	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-vidnoviv-kontakti-glav-mzs-ukrayini-ta-par-pislya-23-rokiv-perervi
Публікація	19.10.2021	Лівія відкрила ринок для нової категорії товарів українського тваринництва	Лівія	https://mfa.gov.ua/news/liviya-vidkrila-rinok-dlya-novoyi-kategoriyi-tovariv-ukrayinskogo-tvarinnictva
Зустріч	22.10.2021	Дмитро Сенік зустрівся з послом Алжиру Хосіном Буссуарою	Алжир	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-senik-zustrivsvya-z-poslom-alzhiru-hosinom-bussuaroyu

Додаток 2: Контент-аналіз Міністерства Закордонних Справ України за 2022-2023

роки.

Тип події	Дата	Опис події	Країна напрямку	посилання
Візит	03.10.2022	Візит Дмитра Кулеби до Сенегалу у рамках першого Африканського турне щодо посилення дипломатичної співпраці	Сенегал	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ukrayina-ta-senegal-domovilisya-vidkriti-novij-rozdil-vzayemovigidnoyi-spivpraci
Зустріч	03.10.2022	Зустріч Дмитра Кулеби з президентом Сенегалу щодо поліпшення двосторонніх відносин	Сенегал	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-zustrivsyia-z-prezidentom-respubliki-senegal-maki-salom
Конференція	04.10.2022	Дмитро Кулеба взяв участь у відкритті українського бізнес-форуму в Сенегалі	Сенегал	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-mzs-vidkrivayee-dlya-ukrayinskogo-biznesu-dveri-v-senegal-i-zahidnu-afriku
Візит	05.10.2022	Візит Дмитра Кулеби до Кот-д'Івуару у рамках великого африканського турне щодо розвитку освітньої дипломатії та торгівлі.	Кот-д'Івуар	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ukrayina-ta-kot-divuar-aktivizuyut-spivpracyu-v-sferah-cifrovizaciyi-osviti-ta-sil'skogo-gospodarstva
Зустріч	05.10.2022	Зустріч Дмитра Кулеби з президентом Кот-д'Івуару з нагоди приєднання останнього до «Кримської Платформи»	Кот-д'Івуар	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-kot-divuar-priyednavsyia-do-krimskoyi-platformi
Публікація	05.10.2022	Відкриття Дмитром Кулебою Українського бізнес-форуму щодо покращення двосторонньої співпраці з країною в торгівельному плані	Кот-д'Івуар	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-vidkriv-u-kot-divuari-biznes-forum-i-zaprosiv-ivuarijski-kompaniyi-investuvati-v-ukrayinu
Заява	22.10.2022	Заява МЗС щодо продовольчої проблеми в	Ефіопія, Сомалі	https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-

		Сомалі та Ефіопії через російську агресію проти України		ukrayini-shchodnadannya-gumanitarnoyi-dopomogi-efiopiyyi-ta-somali
Публікація	09.11.2022	Телефонна розмова Максима Субха з з Генеральною секретаркою Міжнародної організації франкофонії Луїз Мушіківабо щодо конференції в Тунісі	Туніс	https://mfa.gov.ua/news/maksim-subhproviv-telefonnu-rozmovu-z-generalnoyu-sekretarkoyu-mizhnarodnoyi-organizaciyi-frankofoniyi-mof-luyiz-mushikivabo
Зустріч	10.01.2023	Зустріч Максима Субха з послом Лівії щодо обговорення розвитку програми «Grain from Ukraine»	Лівія	https://mfa.gov.ua/news/specialnij-predstavnik-ukrayini-z-pitan-blizkogo-shodu-ta-afriki-maksim-subhprijnyav-kopiyi-virchih-gramot-u-novopriznachenogo-posla-derzhavi-liviya-v-ukrayini-osami-ablgasema
Заява	24.02.2023	Коментар речника МЗС України щодо спільних військових навчань РФ та ПАР	ПАР	https://mfa.gov.ua/news/komentar-rechnika-mzs-ukrayini-oleganikolenka-shchodoprovedennya-v-par-spilnih-vijskovo-morskih-navchan-z-rf
Публікація	09.03.2023	МЗС щодо відкриття нових економічних ринків для Українського бізнесу в ПАР	ПАР	https://mfa.gov.ua/news/dlya-ukrayinskih-virobnikiv-vidkrivsyarinok-par-dlya-eksportu-pereroblenih-yayechnih-produktiv
Заява	17.04.2023	Заява МЗС України щодо загострення ситуації в Республіці Судан	Судан	https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodozagostrennya-situaciyi-v-respublici-sudan

Публікація	25.04.2023	Розширення співробітництва України у сфері програми «розвитку Півдня Африки»	ПАР	https://mfa.gov.ua/news/ukrayina-aktivizuye-spivrobotnictvo-iz-spivtovaristvom-rozvitku-pivdnya-afriki
Візит	22.05.2023	Візит Дмитра Кулеби до Марокко у рамках другого Африканського турне. Під час зустрічі обговорювались аспекти розвитку двосторонньої співпраці	Марокко	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ukrayina-ta-marokko-domovilisya-provesti-peregovori-pro-sproshchennya-torgivli-ta-vizovogo-rezhimu
Візит	24.05.2023	Дмитро Кулеба у рамках африканського турне зустрівся з Прем'єр Міністром Ефіопії задля обговорення програми продовольчої безпеки та розвитку двосторонніх відносин	Ефіопія	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ukrayina-ta-efiopiya-domovilisya-stvoritimizhuryadovu-ekonomichnu-komisiyu
Заява	25.05.2023	Заява Дмитра Кулеби про відкриття посольства України в Руанді	Руанда	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ukrayina-vidkriyeposolstvo-v-ruandi
Зустріч	25.05.2023	Зустріч Дмитра Кулеби з президентом Республіки Руанда задля розвитку рівноправних двосторонніх відносин	Руанда	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-zustrivsyaz-prezidentom-respubliki-ruanda-polem-kagame
Заява	25.05.2023	Заява Дмитра Кулеби щодо дня заснування Африканського Союзу	Країни Африки	https://mfa.gov.ua/news/address-minister-foreign-affairs-ukraine-dmytro-kuleba-africa-day-2023
Візит	26.05.2023	Візит Дмитра Кулеби в Мозамбик у ході африканського турне та зустріч з президентом країни задля поліпшення двосторонньої співпраці та протидії впливу РФ	Мозамбик	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ukrayina-ta-mozambik-domovilisya-vivestipolitichni-ta-torgovelni-vidnosinina-novij-riven
Зустріч	29.05.2023	Зустріч Дмитра Кулеби з	Ангола	https://mfa.gov.ua/ne

		міністром іноземних справ Анголи з приводу розширення двосторонньої співпраці у сфері торгівлі та розвитку миру		ws/dmitro-kuleba-zustrivsyia-z-ministrom-zakordonnih-sprav-angoli-tete-antonio
Публікація	24.06.2023	Максим Субх провів телефонну розмову із заступником міністра закордонних справ Єгипту Ігабом Насром	Єгипет	https://mfa.gov.ua/news/maksim-subh-proviv-telefonnu-rozmovu-iz-zastupnikom-ministra-zakordonnih-sprav-yegiptu-igabom-nasrom
Публікація	04.07.2023	Дмитро Кулеба провів телефонну розмову з міністром закордонних справ Гамбії щодо розвитку перспектив двосторонньої співпраці	Гамбія	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-proviv-telefonnu-rozmovu-z-ministrom-zakordonnih-sprav-gambiyi-mamadutangara
Публікація	10.07.2023	Максим Субх провів телефонну розмову із заступницею міністра закордонних справ Ліберії щодо узгодження двосторонніх зустрічей	Ліберія	https://mfa.gov.ua/news/maksim-subh-proviv-telefonnu-rozmovu-iz-zastupniceyu-ministra-zakordonnih-sprav-liberiyi
Візит	23.07.2023	Візит Дмитра Кулеби до Екваторіальної Гвінеї у ході африканського турне задля поліпшення двосторонньої співпраці	Екваторіальна Гвінея	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-zustrivsyia-z-ministrom-zakordonnih-sprav-mizhnarodnogo-spivrobotnictva-ta-u-spravah-diaspori-ekvatorialnoyi-gvineyi-simeonomojono-esono-angue
Зустріч	24.07.2023	Зустріч Дмитра Кулеби з представниками парламенту Екваторіальної Гвінеї задля покращення двосторонньої співпраці	Екваторіальна Гвінея	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-z-proviv-zustrich-z-predstavnikami-parlamentu-ekvatorialnoyi-gvineyi
Зустріч	24.07.2023	Зустріч Дмитра Кулеби з президентом Екваторіальної Гвінеї щодо розвитку двосторонньої	Екваторіальна Гвінея	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-zustrivsyia-z-prezidentom-

		співпраці		ekvatorialnoyi-gvineyi-teodoro-obiang-ngema-mbasogo
Публікація	21.07.2023	Телефонна розмова між Дмитром Кулебою та міністром закордонних справ Беніну щодо покращення двосторонньої співпраці	Бенін	https://mfa.gov.ua/news/ministr-dmitro-kuleba-proviv-telefonnu-rozmovu-z-ministrom-zakordonnih-sprav-beninu
Візит	26.07.2023	Візит Дмитра Кулеби до Ліберії на честь дня незалежності останньої задля покращення двосторонніх відносин та протидії агресії РФ	Ліберія	https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-zaruchivsyapidtrimkoyu-liberiyiformuli-miruprezidenta-volodimira-zelenskogo
Заява	27.07.2023	Заява МЗС України щодо державного перевороту в Нігері	Нігер	https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchoderzhavnogo-perevorotu-v-nigeri